

संस्कृत परम प्रकाशमणि भाष्य

पुस्तक - ३

॥ आचरन्मगुरुसतं केवलं नमः ॥ अथ श्रीमत्कृतपरमप्रकाशमणीभाष्यग्रंथप्र
 रंभः ॥ ॐ श्रीकरुणासागरनांमते अनंतबुद्ध्यां डमे कोऽनुनहोऽ ॥ तेपोतानुपणक
 रुणासागरना अर्थस्त्रे हेवृतमांतपरमाणीकहोयतो ते हेमनुबोखवुपणप्रमाणीक
 जहोय ॥ हावेतेहेना अर्थकहीयेष्टीयेजे ॥ प्रथमकरुणासागरके हेतांतेजे हेमे अ
 करुणातमले ॥ तेकरुणानो अर्थ ॥ सागरतेघणीककरुणायो नो समोहतेनेसाग
 रकहीये ॥ जमसमुडतेवीसेघणीकतदीयो नो समोहसमायछे ॥ तेमाटेतेहेनेस
 मोहरकेहेवायछे ॥ तेमाटेसागरतेपणघणीककरुणाएकवीथाय ॥ ताहारेतेहे
 तेसागरकेहेवाय ॥ हावेतेघणीककरुणातेकेहेनीकेहेनीमलीने सागरथये
 हावेतेकहीयेष्टीयेजे ॥ जारेसमुडमथनकर्त्तवीषनीकलुतेणेश्रष्टीपरलेजाती
 ती ॥ तेशिवजीसर्वेजीवांउपरकरुणाकरीतेतेवीषनेपीगया ॥ तेमाटेशीव
 जीपणकरुणामयछे ॥ अनेवीक्षुपणसर्वजीवांनुपालणकरवानाहुकममे
 छे ॥ तेपणकरुणामयजांणवा ॥ बुद्ध्यापणसकलजीवांनातनवृधीकरवाना

हुकममेष्टे ॥ तेहीपण करुणा मयजांणवा ॥ सक्रीपण सर्वजीवनेवीषेहेतुवधा
रवानाहुकममेरहीष्टे ॥ तेमाटेतेहीपण करुणा मयष्टे ॥ अनेचोवीशप्रवतार
धारण करीने दुष्टदुष्टनेसंघारीने ओरसर्वजीवउपर करुणा करीने ॥ अनेदुष्ट
पणदुष्टपणसंघारीने तेहोनेपणनीरमलकरा ॥ तेमाटेसर्वप्रवतारपण करु
णामयेजजांणवा ॥ अनेरामानुजनेमानुजमाध्याचार्यनेवीसुसंमनीआद्यले
ईनेआचारजजेतेहीपण अनेकजीवांनेचोरशीतारखातामेथीष्टोडावीनेह
रीभणीवाल्या ॥ तेमाटेतेही करुणा मयजांणवा ॥ हावेअवनीआपतेजवायुने
आकाशतेहीपण सर्वनासुखदेजष्टे ॥ जेअवनीसर्वनिधरीरहीष्टे ॥ अनेसर्वनी
ओषदीउपजावेष्टे ॥ अनेआपतेजेसर्वनीसांतीकरेष्टे ॥ अनेअलीप्रकासकरीने
सर्वनेपकवकरेष्टे ॥ अनेवायुसमरसकरीनेसर्वनीअकलाव्योमेटेष्टे ॥ अनेआ
काशतेसर्वनेहरवाफरवाअवीकाशआपीरुहष्टे ॥ तेमाटेपंचमाहाभूत ॥ तेही
पण करुणा मयष्टे ॥ अनेचंडमासुरजसरवनेप्रकासकरीनेअंधकारमेटेष्टे ॥

स.भा. तेहीपणकरुणामयेजछे॥ अनेहावेएसर्वनीआद्येनीजकरतारेसर्वजीवपोत
वाअंशनेउतपंनकरीनेसुखीयाकरवासा रुकरुणकरवानाहुकमतेनी
॥ २ ॥ जकरतारेजआपाछे॥ तेमाटेसर्वकेरुणानाअधीपतीतेमाहाद्यकरुणामयेते
नीजकेवलकरतारजांणवा॥ अनेबीजाआंनदेवकरुणामयकह्यातेतोपोता
नाहुकमथकीकरुणामयजजांणवा॥ अनेहावेतेदेवनीकरुणातेकांहांलगे
पोचेनेतेकरुणायेकुणकुणसुणपांसे॥ हावेतेकहीयेछीयेजेपंचमाहाभूतनी
करुणाते॥ पंचतत्वनादेहसुधीपोचेनेतेकरुणायेपंचभूतनोदेहजसुखपां
से॥ अनेबीजाआंनदेवनीकरुणातेइडीअंतःकरणानेसुक्ष्मदेहसुधीपोचे॥ तेतेज
सुखीयोरेहे॥ अनेत्रेणगुणनीकरुणायेतेपंडनात्रेणगुणजसुखीयारेहे॥ अनेशक्ती
नीकरुणातेशरीरनीशक्तीसुधीजपोचे॥ अनेअवतारादीकआचारजनीकरु
णातेजीवनांजपतपसाधनसुधर्मचलाववासुधीजपोचे॥ एप्रकारेएसर्वनीकरु
णातेरूपसुक्ष्मकारणमाहाकारणइडीयोअंतकरणतेजपतपसाधननेसुभक

मकराववा सुधी जपो च ॥ पण नीज करता नो अंश जे करता थकी वी छडो पडो थको ते
हेने दरसमान करीने कर्त्ताने मेलवेते करुणाते कोई परम पुरुष करीसके ॥ तेमाटे ते
देव सर्वके रुणाम ये पण सागर नही ॥ अने नीज करता तेमाहा अकरुणा संकल्प
कहीये पण सागर नही ॥ तेसा माटे जे सागरनांमते अनेक नदीयोना समोहने समा
वीने पुष्टी पांम्याछे ॥ तेमाटे घणीक नदीयोना समोहनु घरमाटे सागर कहीये ॥ वलीको
रके हे शो जे नदीतो समुद्र थकीछे ॥ अने ते नदीयोथी समुद्रकी मपुष्टीको होछो ॥ तेक
हीए छीये जे समुद्रतो परीवृत्तराजाना करथका प्रथंम जलवीनाहता ॥ तेआकाशमेथी
माहाअज्ञीनी वृषाअवनी उपरथये करीने प्रथवी त्रसपमाडीने उतरतुअंबुअनेक
सलीतायो जेईने सससागर भरायाछे ॥ तेघणेक दीने भरईने ॥ छलताजाहारेताहारे
प्रथवी बोलावा लागी ॥ तारे नयंता ईश्वरे वडवानलअज्ञीमहीमुक्पो ॥ तेणे करीने जे नवी
नजल आवतुसो सण करीलेईने समधारण राखेछे ॥ तारेअवनीरेलातीरहीछे ॥ तेमाटे
सागरतेवरख्याथ किज भरईरहाछे तेमाटे परजलनी नदीयोना समोहनु घणक

स. भा. शीनेपुष्टीयांमेछे ॥ तेमाटेतेहनेसागरकहीये ॥ पणनीजकरतातेकुणईश्वरनासमोह
मलीनेथयाछे ॥ तेतेहेनेसागरकहीये ॥ अनेकेहेनीकरुणयोमलीतेनीजकरताथ
॥ ३ ॥ यापछेतेतेहेनेसागरकहीयेतेमाटेनीजकरतानेसागरनीउपमानाघटे ॥ अनेजेटला
भरदेवईश्वर्यछे ॥ तेहेनेपणसागरनीउपमानाघटे ॥ सामाटेजेसर्वदेवनीकरुणातो
एकएकदेशीछे ॥ तेएकएकअंगनेलागेछे ॥ तेमाटेतेसर्वदेवकरुणामणखुरापणसाग
रनही ॥ हावेएप्रकारेनीजकरतानेनेदेवनेसागरनीउपमानाघटी ॥ तारेकरुणासा
गरतेकेहेनेसंभवे ॥ हावेतेकहीयेछीयेजेसांभलो ॥ जेसर्वदेवनीकरुणायोयेकरीने
सर्वदेहनातत्वजेईडीयोअंतःकरणगुणप्राणनेस्थुलसुक्ष्मनीआद्येपरमकारणसुधी
पंचदेहतेनीजकर्तानाहुकमीसर्वदेहतेहोनीकरुणायोयेतुष्टीपुष्टीरेहेछे ॥ तेतुष्टीपु
ष्टीथकीसर्वदेहनातंतुनीचासनीउतपंनथायछे तेचासमीकरतानाअंशनेपोचे
छे ॥ तेकेईरीत्येपोचेछे ॥ तेहाविकहीएछीयेजे ॥ पंचभूतनिचासणीतोईडीयोनेपोचेछे
अनेईडीयोनीचासणीतेमननेपोचेछे ॥ अनेमननीचासणीतेगणनेपोचेछे ॥ अने

गुणनीचासणीतोप्रकृतीनेपोचेष्टे॥अनेप्रकृतीनीचासमीतेपुरुषनेपोचेष्टे॥अने
पुरुषनीचासमीतेआत्मानेपोहोचेष्टे॥अनेआत्मानीचासणीतेपरमात्मानेपोहो
चेष्टे॥अनेपरमात्मानीचासमीतेनीजकरतानाअंशनेपोचे॥अनेनीजकरताना
अंशतेकरताथकीत्रैणप्रकारेउतपंनथयाष्टे॥तेकहीयेष्टीयेजेएकसांसांनअंशअ
नेबीजावीशेशअंश॥अनेत्रीजापरमवीशेशअंश॥तेहेमेसांसांनअंशतेपोतेपोत
नेपणजांणतानथी॥अनेइश्वर्यप्रक्रमपणनही॥अनेवीशेशतेसर्वश्रीष्टीनातत्वना
करुणामयेजेदेवष्टेतेआगलकह्याष्टे॥तेवीशेशअंसजांणवा॥पणतेहेमनेआपण
आपनीजस्वरूपनीजाणस्वेपोतेपोताथीनथी॥पणनीजकरतानापरमवीशेशअं
शतेपरमगुरुमलेतोपोतानेस्वरूपेथतांवारनलागे॥तेकीमजांणीयेजेबुल्लानेआ
दीनाशयणेउपदेशकसोतेवीशेशअंशमाटेसमऊतांवारनलागी॥तेआदीनारय
णतेनीजकरतानापरमवीशेशअंशजांणवा॥तेपरमवीशेशअंशतेपरमगुरुतेहेना
उपदेशथीवीशेशअंशतेस्वरूपेथतांवारनलागे॥अनेसांसांनअंशनेस्वरूपेकरतां

स.भ. बहुशरमपोहीचेछे॥ एप्रकारे सांमानंशनेवीशेशंशनेपरमवीशेशजांणवा॥ प
णसांमानंशनेशिवर्थपणनमले॥ अनेवीशेशंशनेतोईशिवरीयनुनयंतापण
॥ ४ ॥ राख्यानु ईशिवरताखरु॥ तेईशिवरीयेकरीनेसर्वतितुनातत्वउपरकरुणाकरीनेआनं
दमेशखेछे॥ तेसर्वनीकरुणाथकीआनंदपामेलातत्वनीचासणीकरतानांश
नेपोचेछे॥ तेत्रेणेईप्रकारेनांशनेपोचेछे॥ पणवीशेशनेसांमानंशनेपोताना
स्वरूपनीसमरतीनथीतेमाटेतेहोनेचासमीनीपणजांणनथी॥ अनेपरमवीशेश
जेपरमगुरुतेतोपोतानेस्वरूपेजछे॥ तेमाटेसर्वतत्वांनीअनेसर्वदेवनीचासणीही
रणग्रभथईनेपोतेपरमवीशेशस्वथकालेछे॥ तेजांणीजरह्याछे॥ तेमाटेतेपरमवी
शेशजेपरमगुरुतेसदायकालपरमवीशेशंशरूपेजछे॥ तेअखंडायमांनरेहेछे॥
तेस्वरूपेअखंडायमांनरहेकरीने॥ अनेकदेवकरुणायोनीअनेतत्वांनीचासणी
पोतामेलीनपांम्यानीमाटेसमरतीतेमनेछे॥ जेहंगुहतीजकरतानीपरमवीशेशंश
शछु॥ तेमाहारेवीशेशेसर्वदेवनीकरुणायोनीनेसर्वतत्वांनीचासणीनीवेदनथायछे

ते सर्वदेवनी करुणायोनीचा समीना समोहनो ग्रहण करनारे हंजथु ॥ जेघणीक
करुणायोनीचा सणीना समोहनो सहाग्रेहेनारे ॥ तेमाटेनीजकरता नापरमवी
शेशअंशनेसागरसंगना संभवेथे ॥ तेसागररूपपोतेथईनेःप्रोरबीजावीशेशने
सांसांनअंशांनीउपरकरुणाकरीनेतेमनास्वरूपतेहेमनेदरसावीनेनीजकरता
नेसनमुखकरेजेअसंखकालनोजेथीउपजोहुतोतेहेनेमेलवो ॥ जेपदारथांरहीत
थेवटनीजअंशउपरकरुणाकरीनेकरतानेमेलवेतेपरमकरुणावंतकहीये ॥ तेसा
माटेजेसर्वदेवनीकरुणायोतीपदारथांसुधिपोचीसके ॥ पणअंशनेपोचीनवसके
अनेपरमवीशेशजेपरमगुरुतेहेमनीकरुणातोअंशनेपोचीनेसस्वरूपेकरताने
पोतावे ॥ माटेपरमगुरुतेपरमकरुणामयजांणवा ॥ हावेजेप्रकारेसागरपणुपरम
गुरुनेसंभवाडुतुतेजप्रकारेपरमकरुणापणुतेहीपणपरमगुरुनेजलाभोथे ॥ ते
जमाटेपरमकरुणानेसागरणउभयेमलीनेकरुणासागरनांमपरमगुरुनुथे ॥ अ
अनेनीजकरतातुनांमतेकहीये ॥ इतीश्रीपुथमप्रकरणं ॥ १ हावेनीजकरतातुनां

स.भा. मतेऽप्राद्यसक्रतस्वराजकरुणेशकेवलछे॥ हावेसक्रतकेहेतांजेप्रथमप्रायेपोत्ये
॥ ५ ॥ अेकीलाजुहतातेपोतानेसुधसंकल्पेसर्वजीवस्रंशनेउत्पन्नकरातेकांहांसुधी
तेकीटपतंगथावरजंगमदेवदनुजमनुजजक्षकीदरबुंसावीसुमाहेश्वरपुरुष
प्रकृतीनीप्रायेसर्वजीवस्रंशंनाउपजावनाशपोतेजछे॥ तेउपरंतकोईबीजाक
रतानही॥ माटेसक्रताकहीये॥ अनेस्वराजकेहेतांजेअनंतबुंसांडनाईशनाई
शपोतेजछे॥ अनेतेसर्वपोतानाहकंमथीजवरतेछे॥ अनेपोतानाकराथकापदार
थांमेजवरेछे॥ पणकोईथकीनवुपदारथनवबने॥ तेमाटेसर्वपोतानाहुकसमे
जवरेछे॥ जेपोतानाकरतमेंबीजाकोईनोअमलनथीमाटेनामरूपगुणनीप्रा
येअनंतबुंसांडनेवीषेपोतानुजराजछे॥ अनेकोईनुप्राप्युथकनथी॥ पोतेस्वथका
जस्वराजछे॥ तेमाटेस्वराजकहीये॥ अनेहावेकरुणेशतेजेपोतानासक्रतसंकल्पना
जीवउत्पन्नकरेलाजेस्रंश॥ तेहोनाउपरकरुणाकरिने॥ तेसर्वनेदेहरूपीयामेहे
वरचीनेवसाव्या॥ तेमेहेलांमेतेचौदेचौदेरतनसभसाथकामेवसाव्याछे॥ खाली

मेहेलांमेनथीवासा ॥ हावेतेचौदेरतनतेकीयांकीयांतेकहीयेछीयेजेदशईडीनेचतु
एअंतःकणनेउपरंतखटअवीगतचंतकपारशसेहेवृतमांनप्रकृतीरुपीभोम
कानेआधारेपंचभूतनारचेलामेहेलांमेअष्टादशसमरधीअरीनेपोतानाअं
शानेवसवानेआपाछे ॥ हावेषटअवीगतचंतकपारसतेकुणजेतेकहीयेछीयेजे
एगुणनेत्रैणघणतेकीयाकीयाजेएकरजोगुणबीजोतमोगुण ॥ त्रीजेसत्वगुण
चोथोतेअहंकारघण ॥ पांचमोअचंतघण ॥ षष्टमोस्वकाशघणएखटगुणघणतेअ
वीगतचंतकपारशकहीये ॥ हावेतेपारशकीमकहीयेतेकहीयेछीयेजेसुणोतेहेनीकी
मतकहीएछीयेजेकोईसजातीचैतनपदार्थांनीसाथेहेतुप्रमनीवात्ताकरवीहोय
तोचौदेईडीयोनेरजोगुणअवीगतचंतकपारशनोपरस्वकरेतोसर्वईडीयो रजोगुण
रूपहेतुयईजाय ॥ तेणोकरीनेतेवार्त्तीयोथाय ॥ तेजांहांसुधीपारशनोपरशरहेनेहेतु
नोवेगपोचेतांहांसुधीपारसनोपरस्वरहेपछेतेपारसनोपरसउतरीजायनेईडीयो
ईडीयोनेपदार्थरूपेरेहे ॥ हावेतारपछेकोईचैतनपदार्थनीसाथेत्तडाईकेजुधकेवीरे

धकरबोहोयतोचोदेईडियोनेतमोगुणअवीगतचंतकपारशनोपरसकरेतोस
 र्वेईडियोतमोगुणरूपथाय ॥ ताहारेतेदशचतुरईडियोलडीसकेतेलडेनोवेगपोच
 तासुधीअवीगतचंतकपारशनोपरशरेहेनेपाछोउतरीजायनेईडियोईडियोनेरु
 पेरहेहावेकोईसांतीसभावनापुरुषनीसाथेसतसंधवानीमणताअस्तुतीकरवी
 होयतोसतोगुणअवीगतचंतकपारसचोदेईईडियोनेपरसकसाथकीचोदेईईडि
 योस्वातीवतथईजाय ॥ ताहारेसतसंधस्वांतीनेअस्तुतीनीवातोथाय ॥ हावेएत्रैए
 अवीगतचंतकपारसतेसजातीचैतंनपदार्थानीसाथेकांमपडेताहारेषटचोदे
 ईईडियोनेपरसकरवो ॥ अनेहावेवीजातीजडपदार्थानीसाथेचोदेईईडियोनेकां
 मपडेतोत्रणघणपारसनोपरसकरवो ॥ हावेतेकुणकुणप्रकारेपरसकरवोतेक
 हीयेछीयेजेकोईमसागतमजुरीकेषांनपांननीआद्यलेईनेरस्तेचालवुहोयतो
 चोदेईईडियोनेअहंकारघणपारसनोपरसकरेतोसर्वेईडियोनेअकडपणआवेते
 अकडपणेकरीनेषांनपांनधंधोनेपंथेचयाय ॥ तेजांहांसुधीधंधापंथनोवेगपोचे

तांहांसुधीअहंकारघणपारसनोपटइंडीयोनेरहे॥अनेवेगसमतंपारसनोपट
उतरीजाय॥पछेइंडीयोइंडीयोनेजस्वरूपेरहे॥अनेहावेकोइसमेधंधोधारीवीनाई
इयोइंडीयोजसजातीमलीनेएकांतरुपीजडनीसाथेस्वकाशरेहेबुहोयतोस्वका
शघणपारसनोपरसकरेरेहेवायतेजांहांसुधीइंडीयोनास्वकाशनोवेगपोचेतांहां
सुधीस्वकाशघणपारसनोपटरेहे॥अनेवेगमटापीछेतेंअवीगतचंतकपारशनो
पटउतरीजाय॥अनेइंडीयोइंडीयोनेजस्वरूपेरहे॥अनेहावेइंडीयोनेस्वांतीसंकोच
तथेनेजडनीसाथेभडबुहोयतोअचंतघणपारसनोपरसकरेतोअचंतरुपवंतथेने
नीडासाथेभडीसकेनेतेनीडाजडनोवेगपोचतासुधीतेपारसनोपरसरहे॥अनेनी
डानोवेगनीअवधीपांमेतांहारेअचंतघणपारसनोपटउतरीजाय॥अनेइंडीयोनेज
स्वरूपेरहे॥हावेएखटपारसतेअवीगतकीमकहीयेजे॥अवीगतकेहेतांतेनीप्यदार
थछे॥अनेचंतकतेजेचीतवंनकरतांइंडीयोनास्वभावपलटेजाय॥अनेपथरनोप
रशतोपदार्थानेअंगोअंगपरसकरावेताहारेजधातुपलटायछे॥अनेवेवेलापरपाछे

स.भ.

७

उतरेतही ॥ तेमाटेतेनेगतपारसकहीये ॥ अनेअवीगततेजेगतनेपांमेलापदार्थने
पाषाणवगतकरीनांखे ॥ हावेएप्रकारेचौदेईंडीयोकोईकार्यनेआचरेतोखटअवी
गतपारसनेएकतायेकरीनेआचरे ॥ एअवीगतचंतकपारसनाएकतावीनाएक
खीईंडीयोयेतरणहालीनवसके ॥ एअवीगतनेकार्यकरेछेतेअंशनीमतलबेकरेछे
एअवीगतचंतकनेईछानथीएतोअंशनीईछाथकीअंशकरवेछे ॥ अवीगतपा
रसनीएकतारखावीनेअंशअंशनीमतलबसाधेछे ॥ तेमाटेईंडीयोनांकर्मअंश
नेभुगतमांतकरवापडेछे ॥ तेकएप्रकारेजांणीयेजेकोईपुरुषशत्रुनेगोलीमारेछे
एअलीनोएकताकरीनेमोरछे ॥ एदरुगोलीबंधुकनेनेअलीनेमतलबन
थीतेमाटेमासाहवेरपेलामारनाशनेजभोगवुपडेछे ॥ तेमईंडीयोनांकर्मअंशने
जभुक्तमांतकरवांपडेछे ॥ अनेतेखटअवीगतचंतकपारसनेएकतातेकरताना
अंशनीबेवुतीयोजेएकअंतरवुतीनेएकबाकवुती ॥ हावेबाकवुतीतेनेत्रेकरीने
देखाय ॥ अनेतेअंतरवुतीतेतेध्यांनेकरीनेदेखाय ॥ तेहेमेअवीगतचंतकपरशने

एकतातेवा ऊवृती साथे छे ॥ तेकी मजाणीयेने रजोगुण उपजे छे तेवा ऊवृतीयो
देषीने उपजे छे ॥ अने तमोगुणते पण देखीने उपजे छे ॥ अने सतोगुणते पण देखने उपजे
छे ॥ अने अहंकार घण पण धंधोरो जगार चालवुकेषां नपां नदेषीनेते उपजे छे ॥ अ
ने सर्व ईडीयोने स्वकाश पण पणतीर वृती देषीने उपजे छे ॥ अने अचंत पण उप
जेते पण घणीक कष्टीके सरमपोचेतेने देखीने उपजे छे ॥ तेमारे गुण घण एखरे
अवीगत चंत कपार सनो एकतातेवा ऊवृती साथे छे ॥ अनेतेवा ऊवृतीयेते सर्व
जीवाजी जंन बंसाकीट प्रजंत पुरुष प्रकृती समेतनी वृतीयो नो एकतातेनी जक
रतानी प्रकाश बंसा वृतीजे व्यापक वीभुतेहेनी साथे छे ॥ अने कर्त्रीनी प्रकाश बृह
वृतीनो एकताते करतानी अलोकी कवा ऊवृतीनादी व्यचक्षुने वीषे छे ॥ तेणे क
रीने सर्व अंसां ताकर्म वीकर्मता दृश्य जुवे छे ॥ तेमारे करताने अनंत बंसांडना अं
शां नी क्रीयायो अजाणी नथी ॥ अने जो अजाण होयतो अनंत बंसांडना अंशांने भ
रणपोषणते क्रम वी क्रमना फलकी मन्नापी सके ॥ अने जाणे नहीतो उपजाव्यानी

स.भ. शीमतलबधे ॥ तेजंमकुलालभंडनेघडेछेतेहेनांतांमरूपगुणनेमुलनेजोजांणेनही
तोसांनेकाजेघाटघडे ॥ बलीसर्वजीवरोजगारउद्यंमकरेछे ॥ तेतेहेनेजांणेनहीतोसु
करवाकरे ॥ अनेकसानोशेआनेदतेवुथासरमकरे ॥ एप्रकारेकर्त्ताकीटीमुहरने
पावचलवलेतोजांणेतेसामाटेजेकीटीमुहरनेपावतेषट्प्रवीगतपारसनेएकता
वीनातोनाहालेअनेएकतायेहालेतोतेहेनोएकताकरतानीप्रकाशबुंलवुतीसा
थेछे ॥ अनेप्रकाशबुंलवुतीतोएकताकर्त्ताबाळदीव्यचसुनेवीशेछे ॥ तेमाटेकर्त्ता
सर्वदेवेछे ॥ बलीबीजुदृष्टांतकहीयेछीयेजेकोईभरुवाडगायमहीषीअजानीआछे
रांछे ॥ अनेराजालसकरराखेछे ॥ अनेऋषीलोककरसणकरेछे ॥ नेसुहकारलोक
व्यापारकरेछे ॥ तेसर्वेईपोतपोतानीदृष्टीपोचीसकेनेसंभालराखीसकायतेटलो
जसंधेकरेछे ॥ पणजास्तीनथीकरता ॥ तोकरतारेपणपालणपोक्षणउतपतप्रले
करीसकेएटलाजजीवअनंतबुंलान्दमेउपजाव्याछे ॥ जेपोतानाकरेलाछे ॥ तेमाटे
कर्त्तारजतजअणुनीआछेसर्वनेदेखेछे ॥ हावेएप्रकारेदेखनाराकर्त्ताछे ॥ तेकेहेवा

॥ ८ ॥

वे

कहंशे ॥ हावेतेकहीयेछीयेजेकरतातोसर्वसरीरेद्रगरूपेजछे ॥ तेजंमकोईमाहा
प्रकाशीकमणीहोयतेहेनेएकेईगमापुठनहोयनेसघलेप्रकाशकरेछे ॥ तेमक
रतानुस्वरूपएद्रगरूपजछे ॥ तेआगेपीछेदाहनेबांमनेनीचेउचेसर्वेईदेखेछे
तेकरतानीबाजअलोकीकवृतीनाचसुयेदेखेछे ॥ जेलोकीकचसूयेतोएकदेशी
देखाय ॥ अनेअलोकीकचसूयेतोसघलेईदेखाय ॥ माटेतेकरतानाबाजअलोकी
कचसूकहीये ॥ हावेतेबाजअलोकीकचसूतेसर्वअंशनाउत्पममध्यमकर्मजीवा
नाछे ॥ अनेकर्तानीअंतरअलोकीकवृतीनेसंकल्पेतोसर्वअंशानेउत्पन्नकरा
छे ॥ तेअंशानेअनेकरतानेएकत्वएणनथी ॥ अनेअंशानाउत्पममध्यमकर्मजीवा
नेकर्तानीबाजअलोकीकदृष्टीनोएकताछे ॥ अनेअंशानोकरतानासरीरसाथे
एकतानथी ॥ तेकीमजांणीएजेकोईपुरुषनेपुत्रथायछे ॥ तेपुरुसतोसारीबुधीवंत
छे ॥ अनेपुत्रतोकबुधीवालीनीपजेछे ॥ एणतेपुत्रतेपीतानीअंतरवृतीनासंकल्प
नोअंशछे ॥ एणतेपुत्रनेअनेपीतानेएकतानथी ॥ अनेपुत्रनाकरतजीवानेपीत

स.भा. नीवाऊहृष्टीनोएकताछे॥तेएकतायेकरीनेपीतापुत्रनेशीह्यादेछें॥परपीतापुत्र
नाशरीरनोएकतानथी॥तेकीमजांणीयेजेएकताहोयतोपीतानेनथीगमतु॥ते
पुत्रकीमकरीसकेछे॥माटेएकतानथी॥अनेहावेपीतानाएकतातुकहीएछीए
जेपीतानोएकतातेपीतानाहाथपावनीआयेसर्वईडीयोनाछे॥तेसामाटेजेपीता
नेनथीगमतुतेहाथपावईडीयोपरनथीकरतीयो॥तेपीतानेएकतायेनथीकर
तीयो॥अनेपुत्रतोपीतानेनथीगमतुतेहीपरकरेछे॥सामाटेजेपीतानोतेहेनीसा
थेएकतानथी॥माटेकरेछेवलीबीजुहंशंतकहीयेछीयेजे॥सुरजकांतीयेअज्ञीउ
तपंनथायछे॥तेसुरजनीअंतरहृष्टीथकीथायछे॥तेकीमजांणीयेजेसुरजनीअंत
रहृष्टीतेचसमानेवीषेमसुरनीदालजेटलुप्रतीबीवपटेताहोरअज्ञीपडेछे॥तेसू
र्यनीअंतरहृष्टीजांणवी॥तेमाटेअज्ञीतेसुर्यनीअंतरहृष्टीनोअंशछे॥परतेअज्ञीने
अनेसूर्यनेएकतानथी॥अनेसुर्यनीवाऊहृष्टीतेजेसुर्यनीव्यापकप्रकाश॥तेप्रका
शनोएकतातेअज्ञीनातननोएकतानथी॥सामाटेजेसुर्यबीवअखंडरेहेतांअज्ञी

बुतन अखंडन थी रे हेतु ॥ ते माटे एकता न थी ॥ अने सूर्य नो एकता सूर्य नी की रण सा
थे छे ॥ ते सूर्य छते अज्ञानी नी वे वे की म बुझी न थी जतीयो ॥ ते सूर्य ने एकता ये न थी बुझ
तीयो ॥ ए प्रकारे करताने ने अंशने एकता न थी ॥ अने जो एकता होय तो करताने
सर्वज्ञ पण छे ॥ ए हेतु अंशने पण जो ईये ॥ अने जो एकता पण होय तो आपणने अ
ज्ञानते कर्ताने ज जाणवु ॥ अने वली जो एकता होय तो ॥ जीवनां करम जीवने भोग
वयां ना पडे ॥ अने के हेतों जे कुण भोग वे छे ॥ एवु के हेतों तो ज पत पसाधन जो गत्री
यायो ते खट दरसन गुरु शी शनी आये लेई ने वेद पुराण सर्वे जुगं पडी जाय ॥ अ
ने ते तो जुग पडे तो पडे पण करताने तां हां अन्याय के हे वाय ॥ ते माटे करताने अं
न्याय कहिये ॥ ते करताने एकता नु के हेतु मीथ्या करीये ते सारु ॥ ते जेणे करीने ज
पत पसाधन योग ध्यानने पट दर्शन गुरु शी शनी उपासना सर्व साची रहे ॥ अने
करताने पण अन्याय वंत ठरे ॥ माटे करताने अन्याय वंतरा खतं ॥ जो जीवने ने करताने ए
कता न ही ॥ अने जो वली एकता होय तो जीव अने क प्रकारों कु करम करे छे ने

करताने तो एहे वो भाव नथी ॥ अने करताने एहे वो भाव होय तो जीव कु कर्म शो
 नो रह्यो ॥ अने जीव कु कर्म न होय तो कर्म नो भुक्ता पण न होय ॥ अने कर्म तो जी
 व भुगते छे ॥ ते देषी ये छीये ॥ ए प्रकारे एकता करतानी साथे नही ॥ माटे जीव जीवता
 कर्म भोग वे छे ॥ अने हावे एहे वा अने तबुं ह्या उनाथा वर जंगम जीवना करताने अरु
 पहशे के सरुप हशे ॥ हावे ते कही ये छीये जे ते करताने रुप अरु रुप वीना ना छे ॥ हावे ते की
 मजांणी ये जे प्रापण सुपनाने वीषे कही तीर्थ वृत्त के देश परदेश गये छीये ॥ ते सर्व इ
 दीयो सही त मुर्त्ति मान देषाई ये छीये ॥ पण जे देषा या प्रमाणे पदार्थ रुपे मुर्त्ति मान
 हईये तो कपाड देईने सुताता ॥ ते जो रुप वांन होय तो घर मांथी की मनी कलाय अ
 ने जो कोई व्याघ्र चोर वट पाडनी आये घाव करे छे ॥ ते रुप होय तो ते घाव लागे नही
 माटे रुप पणन के हे वायु ॥ अने अरुप जो कही ये तो प्रतस्स मुर्त्ति मान देषाई ये छी
 ये ॥ ए प्रकारे करताने पण अरुप स्वरुप वीना मुर्त्ति मान छे ॥ अने हावे एहे वा करताने
 अरुप स्वरुप थी रही त ते जगत नो उदेकी मकरी सकता हशे ॥ अने पंच भूत गुण ईई

योऽन्तःकरणरूपवालाकां होथीलावीनेकी मरचताहरी ॥ हावेतेकहीयेछीयेजे
जंमप्रापणसुपनानुस्वरूपजेरूपअरूपरहीतथकुनेपोतानेसंकल्पेकरीने
अनेकलाहावलशकरहस्तीघोडानीआयलेईनेउपजावेछे ॥ तेअरूपस्वरूपवी
नाथकुजउपजावेछेकेनही ॥ एप्रकारेकरतापणअरूपस्वरूपवीनासर्वनेउपजा
वेछे ॥ पणकरतानाउपजावेलाघाटवीलेजातांप्रंशउगरेछे ॥ तीमप्रापणसुप
ननासंकल्पनाघाटजागतांवीलातेकांहोगयाहरी ॥ हावेतेकहीयेछीयेजेप्रा
पणसुपननाघाटतेप्रापणसंकल्पनाजथयाता ॥ तेहेनेवीशेप्रापणप्रंशते
प्रापणीप्रंशवृत्तीनाजहता ॥ तेप्रापणीप्रंशवृत्तीतेअल्पज्ञेजुहती ॥ तेहेनाप्रं
शतेपणअल्पज्ञेजहता ॥ अनेतेसुपनानाघाटनाआरबुलतेपणअल्पज्ञेजुहताते
जाहारेप्रापणजागतेनेवीषेसुपनानाघाटवीलायाताहारेप्रापणीअल्पज्ञे
प्रंशवृत्तीनाअसतेप्रापणेवीषेजलीनथायछे ॥ तेकीमजांणीयेजेप्रापणसु
पननावेगनीअवधीआवतांतेघाटांनीअवधीपणआवेछे ॥ तेअवधीआवेघाट

स.भ.

॥११

लीनपांमेताहारेआपणीअंशवृतीनाजेअंशहतातेआपणेवीषेजलीनपांमेछेते
 कुणप्रकारेलीनपांमीनेकेहेनीसाथेआपणेवीशेआवेछे॥ तेकहीयेछीयेजे॥ सु
 पनानाघाटनाअंशतोघाटवीलेपांमतांअंशवृतीमेएकताथेनेवृतीआपणेवी
 षेआवेछेतेघाटांनाअंसांनेपोतोमेहीरणग्रभकरीनेआवेछेतेवृतीमेसर्वघाटां
 नाअंशहीरणग्रभथयाथकावृतीनेसंघेजाग्रतमेआवीनेवृतीमेएकतारहायका
 जेघाटनाजेअंशछे॥ तेघाटनीसंम्रतीतेवृतीमेरहीनेतेतेहेनाअंशजकेहेछे॥ तेमा
 टेघाटवीलायेअंशआपणेवीषेआव्याछेतेजांणवा॥ हावेतेसुपनानाघाटमेतेस
 मेअंशतेवृतीथकीत्याशकीमजांणीये॥ जेघाटवीलातांपाछावृतीमेआव्यातेन्याश
 होयतोआवे॥ हावेतेकहीयेछीयेजेवृतीतेशु॥ अनेघाटांनाअंशतेशु॥ हावेजेवृतीनुरु
 पतेआपणनीजकरतानाअंशमेमलीथकीपोतानारचेलाघाटांनेदेखेछे॥ तेवृतीव
 रूपजांणवु॥ अनेअंशजेवृतीथकीभीनपडीनेपेलाघाटांनेहलणचलणकरावेछे॥ एप्र
 कारेवृतीथकीवृतीनाअंशभीनजांणवा॥ तेमाटेतेघाटवीलातांवृतीनाअंशतेवृतीमा

ही समाय ॥ एज प्रकारे करता स्वराज करुणेश केवल पण पोतानी अंशवृत्तीने संक
ल्पे अनंत बुद्धांडनी आद्य लेईने वीश्वचर चर उतपंत करुछे ॥ हावे जंम आपणी अंश
वृत्तीना संकल्पना घाटवीलातां अंशवृत्तीना अंशजेघाटां मेहताते पाछा अंशवृत्तीमे
मलीने आपणा आपनी जकरताना अंशमे मलेछे ॥ ते प्रकारे सकर्ता स्वराज करुणेश
केवलनी अंशवृत्तीना संकल्पना घाटना अंशते पाछानी जकरताने वीषे कु
ण प्रकारे समाय ॥ हावे ते कही ये छी ये जे आपणा अंशवृत्तीना संकल्पनो वेग समता
घाटवीलायता हारे ते घाटां ना अंश अंशवृत्तीमे मलीने आपणे वीषे आवेछे ॥ ते प्रकारे
नी जकरतानी अंशवृत्तीने संकल्पे अनंत अंशते अनंत घाट उपजेछे ॥ ते जां हां सुधी
नी जकरताना अंशवृत्तीना संकल्पनो वेग पोहीचे तां हां सुधी थुल सुक्ष्म कारणमा
हा कारणने परम कारणनो देहने करताना अंशकर्ता थकी भीन रेहेने सर्वे अंशपो
तानां कर्म करेलां भुक्तमान करण जायछे ॥ जे उत्यं मकरे तो उत्यं मभूगते ॥ अने मध्यं म
करे तो मध्यं मभूगते ॥ अने हावे ते नी जकरतानी अंशवृत्तीना संकल्पनो वेग कां हां सुधी

स. १२. श्रीहोचै ॥ अने अंश अंशनाक मभुक्काकरे ॥ हावेतेकहीयेछीयेजे ॥ उभयेसतनेअगा
शीजुगेएकमनुथाय ॥ अनेएहेवामनुचतुर्दशवीरंचीनोएकदीवसथाय ॥ एहेवावी
॥ १२ ॥ रंचीसेहेस्रथायताहारेवीसुनीघटीकाथाय ॥ अनेएहेवावीसुसेहेस्रचलीजायता
हारेशीवनीरंचकहीजे ॥ एहेवाशीवहजारचलीजायतारेईश्वरनीनीमसकहीजे ॥ एहे
वाईश्वरसेहेस्रजायताहारेसक्कीसणगारसजीजे ॥ एहेवीसक्कीसेहेस्रचलीजायता
हारेएककल्यकहीजे ॥ एहेवाकल्यसेहेस्रचलीजायताहारेनीरंजनकीनीमसकहावे
तेनीमसपरमांणेनीरंजनसतवरसरहीनेलीनपांमे ॥ ताहारेनीजकरतानीअंशवु
तीनासंकल्यनोवेगलीनपांमेताहारेसर्वअंशनापरमकारणदेहलीनपांमे ॥ तारपी
छेतेसर्वअंशकरतानीअंशवुतीमेमलीजेते ॥ नीजकेवलकरतानेवीषेअंशवुतीने
संघेलीनपांमीनेएकअघंडाकारअद्वैतकेवलरूपजथैरहे ॥ ताहारेकोईप्रतीवादीज्ञानी
एमकेहेसेजेकोईपापीनेअणपापीधरमीनेअधरमी ॥ अनेवलीभजतीनेअणभज
नीएसर्वेइतोएकसमेकर्त्तानेवीषेमेलापथायताहारेभजनसमरणनेसुक्कीतडुक्की

तनाफलनोअदकारशोरहो॥हावेतेकहीयेछीयेजेसर्वप्रशानापरमकारणदेहेतोका
खलकल्यांतकालपोचतासुधीसर्वप्रसपोतपोतानासुक्रीतडुक्रीतभुक्तमांन
करीतेसर्वेइतीरमत्याथइनेरेहेछे॥अनेतीजकरतानीअंशचुतीनेक्रीयावृतीना
संकल्पनावेगनोअंतपणताहारेजआवीरेहेछे॥हावेतेअंशनापंचदेहमेकीयाकी
यादेहसुधीकीयाकीयासुक्रीतडुक्रीतथायनेतेभुक्तमांनकरवापडेछे॥हावेते
कहीयेछीयेजेप्रथमथुलदेहेकरीनेतोप्रगटक्रीयमाणसुक्रीतडुक्रीतथाय॥अने
सुक्ष्मदेहेतोमंनबंधीतेसुक्रीतडुक्रीतथाय॥अनेकारणदेहेतोअहंकारधरामेसु
क्रीतडुक्रीतथाय॥अनेमाहाकारणदेहेतोसुवृतीकुवृतीयेसुक्रीतडुक्रीतथाय
अनेतेहेनाफलेइपणचारदेहपोचतासुधीभुक्तमांनकरीरेहेवाय॥हावेतारपीछे
परमकारणदेहतेसुक्रीतडुक्रीतरहीतनीशलंबनीरलेपकरतानाअंशनेत्वपटे
थकोअंशवतअंशनाआभुक्षणवातरहे॥अनेहावेतेअंशपरमकारणदेहेसेहेव
तमांनकुणभोमकानेवीषेपरमकारणदेहपोचतासुधीकरताथीमीनरेहेछे॥हावे

स. भा. ते कही ये छी ये जे नी रंजन रूपी नुरनी भुमी का परम प्रमते भरी थकी ते हे ने वीषे कर्ता
ना सर्वे ई प्रंश परमकारण देह से हे वृत्त मान रही ने असंख कल्प सुधी परम प्रानंद सु
१३ स्वलीया करे ॥ ते परम प्रानंद ते परम प्रवी गत प्रमत्तना भोजन नी त्रपती वत सदा
य काल रे हे वाय ॥ ते असंख परम सुख नो स्वाद ते परमकारण देहे करी ते ते भो म कामे
जई ये तारे जाणीये ॥ ते आंहां मलीन देह ने वीषे मलीन वांणीये सु मही मा कही सकुते
भोमी का ते वीषे जसो ता हारे ज जांण शो ते ए हे वु सुख कांहां सुधी मांणी ने नी ज क
रता ते वीषे ज वाय ॥ हावे ते कही ये छी ये जे जांहां सुधी नी रंजन नो आ स्व ल रे हे तां
हां सुधी ते सुख ने सरवे ई प्रंश भोग वे ॥ अने तारपी छे करतानी प्रंश वृती नी स
थे सर्वे प्रंश नी ज करताने वीषे जई मले ए प्रकारे पण कर्ता मे सर्वे प्रंश साथे ज पं
मे ॥ ता हारे भजन समरण ने सुकृत नु सुप्रद कु फल रह्यु ॥ हावे ते कही ये छी ये जे भ
जन सुमरण नु फल ते जे चार प्रकार ना देह नी आय ले ई ने परमकारण देह सुधी न
रु एक लु सुख ज भुक्त मान क सा करे अने इ कृत नु फल ते स्थल सुष्मनी आय ले ई ने

माहाकारणदेहसुधीतरुएकलुडुखनभुक्तमांनकरनेएकीलापरमकारणदेहनेवी
षेसरखुजसुखभोगवे॥एसुक्रतदुक्रतनाफलनीफरकदेखाइतेमाटेसर्वप्रसांने
सारांजकर्मप्राचरवां॥तेसामाटेजेपोतानांकर्मपोतानेभुक्तमांनकरवांछे॥तेसार
सारांकरमकरवांजेसर्वप्रांणीनेसारुसुखभुक्तमांनकरवानुभावेछे॥पणनरता
परकोईनोप्रभावनथीथतोतेसर्वेईसारांकर्मकरोजेसारुसुखभोगवो॥तेजांहां
सुधीनीजकरताथीभीनरहोतांहांसुधीसुखनुसुखभोगवांकरो॥अनेजांहांसु
धीचारप्रकारनादेहरहेतांहांसुधीपणसुखभोगव्याकरो॥अनेपरमकारणशरीरे
तोनीरंजनरूपीनुरनीभोमकामेतीघणाककालसुखनासमोहभोगववानुछेज
अनेतारपीछेनीजकरतानापरमथांमनेपांमसो॥तारेतांहांतोअगणीतपरमसुख
नोअवधीजछे॥तेजेसुखनुवांणीयेकरीनेवणविकरीनासकायतेहेवतांहांसुखछे॥
हावेएप्रकारेनीजकरतानाघरनीरुढीतोछे॥पणतेकरतानेनेकरतानीमतलबने
कोईजांणतुनथी॥सामाटेजेसरगुणउपासनावालातोनीजकर्तानाकसाथकाईशुभ

नेजांणोछेपणमुलकरतानेनथीजांणताअनेहावेनीरगुणनाजांणनारतेतोबुद्ध
 कर्त्ताजकेहेछे॥माटेतेहीपणनीजकरतानेजांणतानथीसामाटेजेकरतानाकरतनी
 जजेहेनेकीमतनथी॥तोतेनीजकरतानेसुजांणीसके॥हावेकर्त्ताकरतजेचोराशी
 लक्षप्रकारनाघाटरचीनेतेहेनेवीषेकल्पपरजंतनाआरबलपोरवीनेरचाछे॥तेसेप्रका
 रेरचाछे॥तेकहीयेछीयेजे॥पथंमसुस्मदेहथीसहस्रघणोकारणदेहनीआरबलछे॥
 अनेकारणथीसहस्रघणोमाहाकारणनाआरबलछे॥अनेमाहाकारणथीसहस्र
 घणोपरमकारणदेहनीआरबलछे॥एच्यारप्रकारनादेहनीएप्रकारेआरबलछे॥ते
 नीजकरतानीक्रीयावृत्तीनेअंशवृत्तीनासंकल्पनेवेगपोचतासुधीरहे॥अनेपंचमे
 देहस्थुलतेतोच्यारप्रकारनादेहसुस्मआद्येपरमकारणएच्यारदेहनाआसुक्ष्णसहे
 वतमांनअंशनेभाडुतनीदोकांनवतरहेवानोछे॥तेपदारथरूपीसुक्रीतडुक्रीतनाप
 लभुक्तमांनकरवानोछे॥पणअल्पप्रायुसनेपरमांणवीनोछे॥सामाटेजेभाडुतनी
 पेहेढीतेपोतानाशरीरथीवीलक्षणछे॥तेजाहारेमुकीनेजईयेताहारेजवाय॥पणतेहे

तुप्रमाणनही॥जेकोईमुकावेतोहोयमुकीनेजवाय॥अनेआपोआपपणमुकीनेजव
यएप्रकारेसुलदेहनाआरबलनुपणएकसरखुप्रमाणनथी॥तेमाटेसुलदेहअप्रमा
णकहीयेछीयेजेतेभाडुतसरषोजछे॥अनेआरेदेहतोकरतारेवजरमएघणाकआर
बलनारचीनेपोतानाअंशनेमहीप्रवेशकराछे॥सामाटेजेकोईमनुषधनवंतपोताना
पुत्रनेहवेलीकरीनेआपिछे॥तेहीपणपांचदशपेढीसुधीपोचेछे॥जेअल्पअंशनापुत्र
नेरेहेवानीएटलाआरबलनीहवेलीकरीनेवसावेछे॥अनेनीजकरतातोअनंतशक्ती
नेअनंतवंदाडनारचनाछे॥तेपोतानाअंशानीसुअल्पआरबलनातनुरुपीमेहे
लकरीनेवसाव्याछेजेअनंतशक्तीमानअनेअनंतईश्वर्यनाकर्तातेअनेअल्पआ
रबलनाततुनीसारूपोतानाअंशानेपोताथकीभीनकरीनेकुणमतलबसारुवसा
वेमाटेएहेवाअल्पआरबलसारूपोतानाअंशानेनथीभीनपाड्या॥तेमाटेअसंखका
लआरबलनाततुकरीनेजवसाव्याछे॥हावेएप्रकारनाअमरअजरअव्यक्तवीभृती
नादेह॥रचीनेपोतानाअंशानेप्रवेशकराछे॥तेहेवाजदेहनीआसर्वरचनाछे॥अने

बुद्धिज्ञानीयेतो अल्प आयुस नो थुल देहने वी लसे मोक्षमांन्यो छे ॥ अने आवीश्वचराच
 रनेतो भ्रांतीवतजगणे छे ॥ तेके हेनीयेतेजेकोईचक्रवर्तीराजायेकोईदीवसेकोटाव
 धीसर्वफौजनेहस्तीघोडासणगारीतेपोतानीरहीतनेदेखाडवासारुअस्वारीकाठी
 नेमेदांनभोमकामेजईनेखेलकरावेछे ॥ नेपोतानुईश्वर्यदेखादेछे ॥ तेसमेएकपर्वत
 उपरवेपुरुषहतातेहेमेथी एकपुरुषेबीजापुरुषनेपुष्टुजेहेभाईप्रातेसुदीसेछे ॥ तारेते
 पुरुषकेहेजेएतोतुहनेकांऊवांबलेछे ॥ जेएतोमगत्रस्मानुतोयतुनेभासेछे ॥ पणसाचुन
 यीजाहारेएहेबुकेहेतारेतोएकेहेनारापण ॥ मगत्रस्मानुतोईजाणवा ॥ अनेजाहारेके
 हेनारा मगत्रस्मानुतोयठरे ॥ ताहारितोबेहमीथ्याठसा ॥ अनेजाहारेबेहमीथ्याहोय
 तोमीथ्यामीथ्यानेसुभासे ॥ एप्रकारेजेवरीनेछीपनेवीषेसर्पनेरजतभासेतेपणमीथ्या
 छे ॥ अनेतेहेनाजोनारापणमीथ्याठरे ॥ तेमाटेमीथ्यातेमीथ्यानेशुजोवे ॥ अनेजेअनेव
 रीपेलीजेवरीमेसर्पकीमदेखशे ॥ अनेप्राछीपपेलीछीपमेरजतकीमजोईसकसे
 वलीजोएहेबुकेहेशेजेएतोसाक्षीनेदरसेछे ॥ ताहारितमारुकहामेतोसाक्षीएकजछे

एहेवाएकमेवसाक्षीनेपोतानाकसावीनानुमीथ्याभासमानथयु॥तोतेसाक्षी
पणअज्ञानीठसो॥अनेजाहारिसाक्षीअज्ञानीठरेताहारेतेसाक्षीनेबीजेकुर
छे॥तेतेहेनुमीथ्याभासणमटाडशेबोधकरीनेतेमाटेएप्रकारेजीतांतोतमारुबो
लवुजमीथ्याछे॥पणनीजकरतातोसत्यछे॥अनेतेहेनांकरतपणजांहांसुधीरेहे
तांहांसुधीसाचाजछे॥अनेएसर्वकरतनोअवधीकालेकरतामेलीनपांमेते
होयपणसतछे॥जेसतछेताहारेसतमेसमायछे॥अनेहमणेपणसतजछे॥पणरु
खेदेहनेवीलेपांमेतमेअसतकोहोछे॥माटेतमनेनीजकरतानीअनेकत्ताना
करतेनीजांणजनथी॥तेकेहेनासरखीतमारीसमऊछे॥जेएकसेखसलीआ
गलओलीयाहतातेमणेकोईजीसीनेपुछु॥जेमाहारुमरत्युकाहारेथशे॥तारेतेजे
शीयेहास्यकरु॥जेभुखेपेटेकाचासुतरनोतारुबांधीनेउपवाशीपेटेअपतथता
सुधीराबडीपीजे॥तेराबडीपीतांसुतरनोतारुतुटीजायताहारेताहारुमरत्युजां
णजे॥पछेतेणेतेप्रकारेकरु॥ताहारेतेतेहेनापेटउपरनोतारुतुटीगंयेपोतानुम

३. भा. लुमां नीने पांते जमी नमे जइने गडाय ॥ माटे शुतार तुटे मरी गया छे ॥ अने शुपा
१६. छानही उवे ए प्रकारे थुल देह पण काचा सुतरना तारवत जछे ॥ तेहेने वीष रयेत मे
पंचभूतना पंचभाग पंचमाहाभूतमे मेलवीने ॥ अने छुवाचे तंनने मेलवीने एक
ता करीने मोक्षमांनो छे ॥ माटे तमारी गती पण खेषसलीना करतां अदकी नथी
अने करताना अकलीत करतनी गती पण नथी जाणता ॥ तेणे करीने तमारु
सुदारहीत सुसकजां नछे ॥ जे जेहेने श्रवण करतां सर्वे इजिव कर्मवहीत थइ जा
य ॥ जे भजन समरणने गुरुगोवींद उपरथी पण आस्ता उरवडी जाय ॥ अने करत
ना स्वरूपने पण पांमे नही ॥ अने उत्त्यम करमने अभावथाय ॥ अने मध्यम करम
ने शरीरने वीषेथया जजाय ॥ तेणे करीने जीवनीच जोनीने पांमता जाय ॥ जे उंचक
रमने अभावे उंचुकी मथवाय माटे तमारुजां नते कर्त्तीथकी वीमुख्यवानु जछे
जे उत्त्यम करमने अभाव करावो ॥ अने एकले थुल देह छुटे मोक्षमो नो छे ॥ पण थु
ल छुटे जमेक्षनवथाय ॥ अने वली केहेशो जे अमेतो सुक्ष्म आये परमकारण देह

समेतनेज्ञाने एकदंमनाशकरीनेमोक्षमांतीयेछीए॥ एहेवुजोकेहेशोतोकोहो
कुणज्ञानेकरीनेनाशपमाडोछो॥ जेप्रथंमरुलदेहजेहेवोअवधीयेनाशपामेछे
तेप्रकारेसुक्ष्मदेहनेतमोकुणज्ञाननेअवधीयेकरीनेनाशकरोछो॥ अनेत्तारपीछे
कारणदेहनेकुणज्ञानेकरीनेनाशकरोछो॥ अनेताउपरंतमाहाकारणदेहने
कुणज्ञानेकरीनेनाशकरोछो॥ अनेकरतानाअंशनोअंगीक्रतजेछेलोपरमेका
रणदेहजेतेहेनोकुणज्ञानेकरीनेनाशपमाडोछो॥ हावेजेप्रकारेजेदेहनेजेज्ञानेना
शथायतेज्ञानकरीदेखाडो॥ जेरुलदेहतोअवधीकालेनाशथायछे॥ तेसोकोईजि
णछे॥ अनेसुक्ष्मदेहतोपंचमात्रोनचतुष्टयंतःकरणतोछे॥ तेकुणप्रकारेपंचमा
त्रानोनाशकरोछे॥ अनेकुणप्रकारेचतुर्थअंतःकरणनोनाशकरोछो॥ अनेकारण
देहतीजेवीभृतीनातीनगुणउपजाछे॥ तेवीभृतीनोआपणोदेहपणछे॥ अनेतेहे
नातत्वपणेत्रेणजछे॥ जेरजोतमोनेसात्वीक॥ तेहेमेकुणज्ञानेरजोगुणनोनाशक
रशो अनेकुणज्ञानेतमोगुणनोनाशकरशो॥ अनेकुणज्ञानेसत्वगुणनोनाशक

स.भा. अनेपोतानाभोवंननेपोतानाशरीरनेपणनादेषेतेआंख्यमुदीनेएहेणेनादीठुमाटे
सुराजानीफोजनेपोतानुशरीरनेभोवंनसुतास्तीथयुछेजेआंख्यखोलीनेजुवती
१८॥ तीमनुतीमसर्वेदिखाय॥एप्रकारेनीजकरतानाअंशनीदृष्टीअंतःकरणउपरस्वांती
रूपेअभावधरेछे॥ताहारेतेलोहोचंबुकनीन्यायेअंतःकरणजिडतापांमेछे॥तेअंतः
करणजिडतापांमेससोपतीथायछे॥पणपाछीअंशनीदृष्टीअंतःकरणउपरभावधरेतोस
वअंतःकरणचेतनथयेजाग्रतफुरेतीएकेईवस्तुनोनास्तीनथीनेसर्वेईछेतमनीतमदे
पायछे॥बलीतमेएहेबुकेहेशोजेकर्त्तानाअंशनीदृष्टीनेअभावेअंतःकरणजिडतानेपां
मेछे॥तोतेप्रकारेअमेसर्वेईदेहउपरअभावधरीश॥ताहारेसर्वेईदेहजडवतनास्तीजे
हेवाजछे॥एहेबुजोकेहेशोतोकर्त्तानाअंशनेतोएकेईदेहअलषांमणोजनथी॥तेकीम
जांणीयेजेकोईसुहकारेपोतानापुत्रनेपंचमालनीहवेलीकरीनेवसावेतोतेपुत्रने
हवेलीनापंचेईमालमेएकेईमालसुअलषोमणोलागेछे॥जेनथीलागतो॥तेप्रकारेक
रतानाअंशनेपणकरतानीकरेलीपंचदेहनीहवेलीअलषांमणीनथी॥तेबलीकीम

जोणीयेजेछेसोथुलदेहतुघछे॥पणपरमहंसनीआद्यलेईनेतेहीकोईनेअलषांमणो
नथीलागतो॥अनेजोकदाचीकनेलागतोहोयतोमोटामोटापरमहंससीवसुनकादीक
नवजोगीनीआद्यलेईनेशरीरनीतुष्टीपुष्टीकरीनेघणाककालराषीकीमरहेछे॥अनेते
कत्तितोपेलाचतुरदेहघणाकउमदाछे॥तेअलषांमणाकीमलागे॥अनेवलीकेहेसोजेअ
मेतोज्ञानपांमीनेअलषांमणाजकरीसु॥एहेवुजोकेहेशीतोशीवसुनकादीकनामतनी
अनावठरशे॥अनेवलीतमारेअभावेनेतमारेज्ञानेएदेहभांगेएहेवानथी॥सामाटेजेतमे
तोपदार्थानिअल्पज्ञेछेजेअनेकबीजासर्वपदार्थानीगतीनथीजांणता॥सामाटेजेपीता
नाअंगीकृतपदार्थानेनथीजांणता॥तोपरपदार्थनेसुजांणो॥हावेजेअंगीकृतकेहेतांजे
प्रथंमथुलदेहतेहेनेवीषेकोईब्राधीउतपंनथायछे॥तेहेनीपणतमनेमालमनथीपडती
अनेवलीतमारेभागत्यागलक्षणातेज्ञानेनेतमारेअभावेसुलदेहनीब्राधीनथीमटीर
कती॥तोसुलदेहनीगतीपणतमाशहाथमेनथी॥अनेतेथीसुद्धमदेहतोहजारीघणोवुज
रमयेनेआखलवालोछे॥तोतांहांतमारुशचालीसके॥अनेवलीतेकरतातोकारणदेह

स. भा. सास्त्री के हेतु ॥ जे कर्त्ताना करतनी घे मालमन थी तो कर्त्ताना सरभर करीने की म
बोले छे ॥ अरे ओ अत्मज्ञे हे बुबोला तां तुने लाजे इतिथी आवती ॥ ते माटे हे बो अगाध
॥ २० ॥ घुनो बुकशीश करवो होय तो कर्त्ता संसंधी जांते वे रागने भक्ती आराधन करो ॥ प्रथंम
हावे ज्ञान ते जे पंच देहने वीषे प्राण प्राण जांणवु ॥ अने कर्त्ताना करतसे हे वृत्त मानक
त्तनि जांणवा ॥ अने वे राग के हेतां जे पदार्थ वीसे धीवृती लेईने एक कर्त्ता मेजर खवी ॥
अने भक्ती के हेतां ते कर्त्ता नु भजन स्मरणाने उपासना राखवी ॥ हावे ज्ञान नुरुपते
प्राण प्राणने कर्त्ताना कर्त्तसे हे वृत्त मानक कर्त्ताने जांणवा ॥ अने वे राग नुरुपते
जे सकल पदार्थाना वीशे दुपरथी दृष्टी वृष्टीने नीज करताने वीशे राखवी ॥ अ
ने पदार्थने वीशे तो देहरखा धरम जे टलीजवृती राखवी ॥ अने अती वीशे राखवी
ते कर्त्ता मेजर खवी ॥ ए प्रकारे भक्ती नुरुपते जे भजन स्मरणाने उपासना ॥ ते कु ए
प्रकारे भजन स्मरणाने कु ए प्रकारे उपासना करीये ॥ हावे ते कहीये छीये जे उपासना
ते जे ॥ नीज कर्त्ताना करतनी महत्ता जोईने अंतरने वीशे अथाह प्राण माने

गदगदकंठेथइजबुजेअथाहपणकेहेतांतेजेथावरजंगमादीकनीआएलेइते
चौरशीलस्यप्रकारनाबीजगरनातेअकेकाबीजगतेवीषेकल्यकल्यपरजंत
सुधीनीकल्यंजाय॥एटलासंचएकएकनेवीषेपोषीनेकरतारेलागलीअ
एकदंसकरीछे॥जेफरीकोइनेकरवीपडेनही॥तेकरतानाअंशबुजीतन
बीबांनघाटजएप्रकारेरचाछे॥पणतारपीछेपोतानाअंशतेबीबांनेवीषेपर
ककरेताहारैतेबीबांमांथीअनंतअनंतनीकल्यंजाय॥तेकेहेनीषेजेकोई
कोगरनेवीषेअनेकरकंसभरीहोयतोहोयआपोआपरकमनीकलेनही
अनेतेहेनेवीषेकोईआदमीवेशीनेनीकालेतोनीकसे॥एप्रकारेसर्वनाबीजगर
पीयामठनेवीषेकरतारेघणंकबीबांभरीराख्यांछे॥पणकरतानाअंशरुषीया
आदमीजेबीजगमेप्रवेशकरेतोअनेकघाटनीकल्यंजायअनेजेप्रकारेनवानवा
घाटथताजायतेप्रकारेकरतानाअंशपणपोतानासुक्रतइक्रतप्रमाणेतेहेमेप्रवे

शकृत्तृजाय ए प्रकारे नोऽनुभवजो तं कर्त्तृवीना बीजाऽनदेवतु सुकरे लुधे
ए प्रकारे कर्त्तृऽहैतथे ॥ जेनी ज कर्त्तृवीना बीजो को ई कर्त्तृजनथी ॥ ते सामाटे जे क
२१ ॥ त्रिना क साथ का ज सर्वे ई बी स्तार पां म्या जाय छे ॥ ए प्रकारे असंखवी भूती नारचना
एक कर्त्तृज छे ॥ ते बी भूती तु डाहा पण तु अथाह पण जो ई ने अस्तुती करवी ॥ जे अ
हो कर्त्तृ तमा रो को ई पार पां मे नही तो माहारी असमतीये तमोने सुजां ए ॥ ए हे वा
प्रकार नी तारी पना कर्त्तृजां एी ने अही ती शची तवं न करवु ॥ ते ची तवं न रूपी चं
दन जां ए वु ॥ अने तारपी छे ते कर्त्तृनु ध्यां न करवु ॥ ते पंचायण धु पजां ए वु ॥ अने त
रपी छे ते करताने वीषे अनंत पारत पणे रे हे वृते अरती जां ए वी ॥ अने तारपी छे
कर्त्तृना क्रतना बी शेष ए जो ई ने अहो धं न तं मा रा डाहा पण ववे कने चतुरै च अ
थाह पण ते सुकहु ॥ ए हे वा अनंत उपमे तु अभी शेष ए करताने आरोपण करीये
ते करताने अनु कप्रभु स ए जां ए वा अने कर्त्तृने वी शे कर्त्तृना अनंत पण ना अनु

भवतुज्ञानउच्चारणकरीनेअस्तवनकरीए॥तेकरतानेअंगीक्रतअलेकारधरेए
जांणवु॥हावेतेकरतानाअनंतपणानाअनुभवनोउच्चारतेकुणप्रकारेथायतेक
मजांणीये॥हावेतेकहीयेधीयेजेकरतानाकरेलाजडपदारथांनुदृष्टांतदेईनेवे
लीये॥तेजडपदार्थांनुदृष्टांततेतेपारसनाद्रवताअंतनुजेहेवुवणवअनेचंताम
णीनाचीतवंतनाअंतनुजेहेवुवणवि॥अनेसर्वबीजगानापरभापणानाअंत
नुजेहेवुवणवि॥तेजप्रकारेकरतानाअनंतपणानाअनुभवनुवणविजांणवु॥पणए
चतुरदृष्टांततोकरतानाकसाथकापदारथांनुअल्पज्ञेएकएकदेशीछे॥अनेकरता
नाअंशथकीयेजसफुरे॥नीकलताएकएकरकमेजडनाजडजरहे॥अनेकरताते
चेतंननेजेहेनुईश्वर्यसर्वदेशीछे॥अनेहावेएहेवाजडपदार्थतेकरतारेसास्कारु
कसाहशे॥तेकहीएधीयेजेपोतानाअंशांनेअंशव्यखोलवानेनेमोजकरवासा
रुकसाछे॥हावेतेमोजकरवानुतो जणायछे॥पणअंशव्यखोलवानुतेकीमजांणी

ए॥ ते कही ये छी ये जे संसारे आरख्य उघाडवा तु ते जे हे ना करे लापदार्थानी बीभू
 ती नो जो तां अंत नथी आवतो तो ते हे ना करता ते अहो के हे वा कहशे ॥ अने अरे
 आपण तो ते हे ना करे लापदार्थानी बीभूती नो जो तां अंत नथी आवतो ॥ तो ते हे ना
 करता ते अहो के हे वा कहशे ॥ अने अरे आपण तो ते हे ना करे लापदार्थानी उपा
 सना मे खांती पांसीने ते हे ने तो भुली जग या छीये ॥ ता हारे ए हे बु उपजे जे अरे हाय
 हाय त्रा हे त्रा हे वां नते करता ने आपण जां ए ता जनथी ॥ ए बु अंतर मे उपजा वीने ते
 ना कर्त्ताने ओ लखावे ॥ ए हे वा सत गुरु नी योज करवा लागे ॥ ए प्रकारे पोताना अं
 शनी आरख्य खोला वीने कर्त्तारे कर्त्ताने ओ लखावा सारु ते पदार्थ कि रा छे ॥ हावे
 ते पदार्थानी बीभूतीना अंत नु अनंत पण जो ईने ते प्रमाणे ते हे वा करता ते हे वा
 सत गुरु थकी ओ लखीने अलोकी क अनंत प्रेम उपजा वीने श मरे मर गर गने
 वी शे चक चरथेने अमी रुंधन कंठे थको अस्तवं न करे ते करता ने कंठे अमी तम

करंदकुशनीमालाजांणवी॥हावेएप्रकारनाआभुक्षणकर्त्ताप्रमाणेकरताने
धरावेलाजोतांमोहउपजावीनेसर्वअंगेसमर्पणथेनेरेहेवु॥तेअनंतवीशेश
मोहनाप्रवधीसुधीतदाकारथईरहीये॥अनेपाछुसमरसमोहेसचेतनथेने
समरणकरवालागवु॥हावेसमरसमोहतेजेअतीसेपेमेअचेतनपणुथयुतुते
पाछुसावधांतसचेतनथेनेकरतानासुखनुसंमोदनकरवालागे॥अनेहावे
समरणतेजेअनामीअथाहपणानाकर्त्तानुकेईरीतेथाय॥अनेकरतानेअंगी
कतलागेतेकीमजांणीये॥हावेतेकहीयेछीयेजेअनंतबुद्धांडनेअनंतवीस्तार
एथीतेप्रकृतीपुरुषनीआयलेईनेकरतासमेतसर्वईनेवीषेउभयेजहंगरह्याछे
नेत्रीजुहंगजनथी॥तेहेमेअनंतबुद्धांडनेप्रकृतीपुरुषनीआयलेईनेसर्ववीस्तार
नेवीशेमलीनेएकजहंगरह्येतेअत्यज्ञेसर्वअंसांनुहंगजांणवु॥अनेबीजुसर्वज्ञे
माहादहंगजेतेनीजकर्त्तानेवीषेरह्ये॥तेजेहेणेहंगेकरीनेअनंतबुद्धांडनेअनंत

स. भा.

॥ २३ ॥

घाटश्रीनामचानकउपजावेछे॥ अनेआपणेअत्यज्ञहंगीतीकरताकरेलासु
 क्ष्मकार्येजिवरतायछे॥ पणआपणअत्यज्ञहंगेअचानकनवापदार्थनिनीपजे
 अनेकर्त्तानासर्वज्ञमाहादहंगनाकरेलापदार्थांनेवीषेतोआपणेअत्यज्ञहं
 गेषसंमानकसांजाय॥ पणनवानथाय॥ तेकेहेनीपेरेजेजंमसुरजकांतीयेसु
 रजशकीअज्ञीउत्पन्नथायछे॥ तेसुरजनोअंशजाणवो॥ पणसुरजनाजेदली
 दाहशक्तीअज्ञीनेवीषेनथीआवती॥ अनेवत्संमानपणसुरजनीकीर्णनाजल
 तीपोसणकरेलीवनस्यतीतेहेमेनाकाएनेवीषेजकरेछे॥ पणकर्त्तानाकरेला
 बीजगतेहेनेजलसीचीनेनवाकाएउपजावीने॥ अणनवथाय॥ तेसामांहेजे
 सुरजनोअंशअज्ञीतेअत्यज्ञेदाहशक्तीमानछे॥ तेणेकरीनेतेथीनवीनकांईन
 नीपजे॥ अनेपतीनासीचैलापदार्थांनेवत्संमानकसांजाय॥ हावेजेप्रकारेसुरज
 नोअंशअज्ञीनेवीषेअत्यज्ञेदाहशक्तीआवीछे॥ तेजप्रकारेकरतानाअंशनेवीषे

पण दाहशक्तीरूपीहंगप्रत्यज्ञेजआवुधे॥ तेमाटेतेहंगेअचानकनवुकोईनती
पजे॥ अनेकरतानासर्वज्ञहंगनाकरेलापदार्थनिवीधेतोआपणप्रत्यज्ञेहंग
वज्ञमांनकरांजायहावेतेप्रत्यज्ञहंगतेकांहांसुधीजांणीये॥ हावेतेकहीयेछीये
जेप्रत्यज्ञप्रकर्त्ताहंगतेथावरजंगमकीटपतंगमनुषदेवनीआद्यलेईनेबुद्धा
वीसुमाहेश्वरप्रकृतीपुरुषलगीजांणवु॥ पणजेप्रकारेकरतानाअंशवीशेशसा
मांनछे॥ तेप्रकारेहंगपणसर्वनेवीधेसांमांनवीशेशरुहछेपणकर्त्तानुकर्त्ता
सर्वज्ञहंगथीतोसर्वनाप्रत्यज्ञप्रकर्त्ताहंगजछे॥ जेथावरजंगमकीटपतंगप्र
कृतीपुरुषनीआद्यलेईनेतेसर्वेईनेहंगेकरतानाकरावीनानीनवीनवस्तु
कोईथीअणुभरननीपजीसके॥ तेमाटेनवीनपदार्थकरवापरवेतोसर्वनाप्र
कर्त्ताप्रत्यज्ञहंगसरवाजछे॥ अनेवलीकोईकेहेशेजेप्रकृतीपुरुषतोअनंत
प्रकारनीवीभृतीउत्पन्नकरेछे॥ अनेकीटपतंगसुकरीसकशे॥ तेसर्वेईनाहं

स.भ.

२४

गसांमानकोहोछो॥हावेतेकहीयेछीयेजेप्रकृतीपुरुषनेवीषेनीजकतीरेजेप्र
कारेवीभृतीपोखीनेउतपंनकशछे॥तेप्रकारेतेहेनेवीषेथीपदार्थनीकसाजाय
छे॥अनेकीटपतंगनेवीषेपणजेप्रकारेकरतारेवीभृतीपोखीछे॥तेप्रकारेते
प्रमाणेपदार्थनीकस्यांजायछे॥तोप्रकृतीपुरुषनेहंगेतेकीटपतंगनाहंगथीसु
नधीनकरुछे॥तेतेमनुहंगवीशेशकहीये॥हावेतेकेहेनीपेरेजेकहीयेछीयेजे
जंमबेकोठारनेवीशेन्यारीन्यारीरकमभरीनेजेएकमेहीरानेएकमेकोडीयो
तेबेहुकोठारनेवीषेबेआदमीनेकोठारनीरकमनेवाहारकाठवासारुमांहीप्र
वेशकसातेहीरानीकोठीवालेहीरानीकासीदीया॥अनेकोडीयोवालेकोडीयो
कोठारमेथीनीकासीदीयो॥पणकोडीयोनेहीरातेमजुरांवाभरेलानथी॥अने
एणेपणतवाकसानथी॥तेहीरानोकाठनारतेमजुरीपरवेअदकोकीमजांणीये
नेकोडीयोनाकाठनारथकीअनेवलीकोईकोईकेहेसेजेप्रकृतीपुरुषनिआदले

इने रजोतमो सात्वीक लगी जेटला देव वीशेश इश्वर्यवाने छे ॥ ते सर्व देवां ने वीषे कोई
देवे ने त्रय की ज प्रजा उत्पन्न करी छे ॥ अने कोई देवे पाद पां एने रो मथ की ज प्रजा
उत्पन्न करी छे ॥ अने कोई देवे कर्ण ना शी काने मुख थकी ज प्रजा उत्पन्न करी छे ॥
अने पोतानी सजा ती थकी बीजा ती पण उत्पन्न करी छे ॥ वली उपजवानु स्थान सु
की ने परथां ने उत्पन्न करी छे ॥ एहे वुशा रूप पुरां एने वीषे सर्व कोई के हे छे ॥ ते करत
ना कसा वी ना की म करी सक पाह से ॥ हावे ते कहिये छीये जे वीशेश इश्वर्यवाला दे
वना देह ते सर्व प्रकार नी वी भुती पोषी ने अशी नी बुती पां मवा ॥ प्रथं मनी ज करत
रे ज कसाहता ॥ हावे तारपी छे ते वीशेश अंशने ते हे ने वीषे प्रवेश करत हावा तारे ते
अंशनी सत्या थकी पुर्वे करताना पोखे ला पदार्थनी कसी आव्या ॥ पण ते अंशना
हंगना पदार्थ के रेला नही ॥ हावे ते हेनु प्रमाण कहिये छीये जे कोई वुसना बीजग
ने वीशेशा रख्या मुख फल फलने पत्र ॥ ते नी ज करताना पोखे ला थकाहता ॥ पछे ते वी

स.भा

॥ २५ ॥

जगते जलपृथ्वीने अंशानो संजमथयो ॥ ताहारे ते अंशनी सतापाईने सारव्यासुल
फुलने फलबीजपत्रउदेयांमीने बाहारनी कसी आवेछे ॥ तेहेने वीषेनवीनकरवा
पणानुजलपृथ्वीने अंशानु सुप्राधास्यपणुछे ॥ अने जो ते होनु प्राधान्यपणु होयतो
कंटा लाबी जगने वीषेथी कंटाकी मउदेकरेछे ॥ तेमाटेजे बीजगने वीसेजे प्रकारे
नीजकरतारे वीभूतीपोखीने उदेकराछे ॥ ते प्रकारे उदेथयां जाय ॥ पण ए सर्वे इति दुबी
जगने जडवीभूतीपोषीने नीजकरतारना अंशते घाटने वीषे प्रवेशकरे ॥ ताहारे ते
घाटने चेतन करीने बीजा अने कघाट करताना पीखेलाने बाहेरनी काले पण अं
शना प्रवेशकरा वीना आपो आपघाटथकी घाटनानी कसीसके ॥ तेमाटे एटलुज
ईश्वर्यपणु अंशने वीषेरहसुछे ॥ जेकरताना करेला जडघाटांने चेतन करीने बाहेर
नीकासेछे ॥ बलीके हेसो जे वीजातीकी मएकने वीषेनी पजाहशे ॥ तेहेनुदृष्टांतक
हीये छीयेजे ॥ एककोठारने वीशे दशजातीनु अंलभसुहोयतो एकपुरुषमाहीपेशी

नेकाढेतोदशेईप्रकारनुत्पन्ननीकसे॥पणतेतीकालनारेएकेईकणनवीननथी
कसो॥वलीकेहेसोजेअधीनुउतपंनधारद्योडीनेआंन्यदारेपजाउपजावतांजोहे
वनुकर्त्तापरवेनवीनसांमृतजांणताहोतो॥तेहेनुदृष्टांतकहीयेथीयेतेसुणो॥जे
जंमअष्टदशअंननेवीपेमकेनेअंतनेमधगालेडोडाथायछे॥तेहेनाबीजगनोते
तांहांजउतपतधारछे॥पणकोईसमेकोईमकेनोछोडमछरमेपडेछे॥ताहारेतेहेनेडे
डामुकीनेचमरीयेकणलागेछे॥मादेशतेमकेनोछोडईश्वरथयोएप्रकारेएकनी
जकरतानाहंगवीनाकीटपतंगनेप्रकृतीपुरुषनीआद्यलेईनेएसर्वेईअंसांन
हंगयकीनवीनवस्तुएकेईअणभरेईननीपजे॥तेमाटेसर्वकरतवनाबीजग
करतापषेतोएकनीजकरतानुजहंगछे॥अनेआंनसर्वेईअंसांनाहंगतेकरता
नाहंगनाकरेलाकरतवनाबीजगनेसफुरणकरीसकेपणनवीनकांईयेईननी
पजे॥एप्रकारेकीटपतंगआद्यलेईनेप्रकृतीपुरुषलगीसर्वअंनसर्वेनेवीशेमलीने

स. ३

॥ २६

नवीनवस्तुकरवापरवेतो अल्पज्ञे अकत्र एकजहंगरहुषे ॥ अनेहावेवीजुमाहादहंग
 तेसर्वज्ञेसकर्तानीजकर्तानुजछेहावेउभयेहंगमेअंसांनुअल्पज्ञेअकत्रहंगतेक
 मजांणीये ॥ अनेनीजकर्तानुसर्वज्ञसकत्रहंगतेकीमजांणीये ॥ हावेतेकहीयेछीये
 जे ॥ नवीनसरोजअलीहंसवेदसीरहंगबोलैतेआपणअंशांनुहंगजांणवु ॥ ते
 कीटपतंगनीआयलेईनेप्रकृतीपुरुषसुधीतेपीडपीडप्रत्येभीनपणसजातीये
 एकेईहंगजांणवु ॥ अनेहावेस्वकाससरोजअलीहंससससवेदसीरहंगबोलैते
 नीजकरतानुहंगजांणवुहावेएप्रकारनाउभयेहंगकह्या ॥ जेएकअंशांनुनेएकनी
 जकर्तानुतेहेमेआपणेअंसांनेहंगे ॥ अहंअन्वेथेतेनीजकर्तानाहंगनुभजनक
 रवु ॥ तोतेस्मरणनीजकर्तानासक्रतसंकल्पनाबीजगनेअंगीकृतलागे ॥ अनेते
 सक्रतसंकल्पनुबीजगतेनीजकरतानुअहंपणजछे ॥ अनेतेअहंपणतेकत्रकिर्त्त
 नवीपेएकतातेकांहांसुधीराषेछे ॥ हावेतेकहीयेछीयेजेजांहांसुधीपोतानाअंशपोत

नासंकल्पनीश्रीनेवीषेभीनरमणकरेतांहांसुधीएकतारखीरेहेछे॥तेसामाटेजेपो
तानाअंशनेपालणपोसुणनीदृष्टीरखीनेसुक्रतइक्रतनाजोईनेफलआपवासा
रुतेअहंपणेजजोईनेअपायछे॥अनेआपणअंसांनेपणभजनसमरणनीजकर
तायकीभीनछे॥तांहांसुधीजकरवु॥अनेतांहांसुधीकर्त्ताकर्त्तापणानेधरीरेहेछे
माटेएप्रकारेकरतानाहंगानुभजनतेकरतानेअंगीक्रतजलागेछे॥हावेएप्रकारेते
करतानाकर्त्तापणानुवाकहंगजाणवु॥हावेकर्त्ताकर्त्तानेअंतरहंगेतेकुणप्रकारे
जाणीयेहावेतेकहीयेछीयेजेकरतानाअनंतबुंलाडनाअंसांनेअसंषकल्पेअव
धीकालेकरताकरतानेवीषेलीनकरीनेपछेकर्त्ताकर्त्तानावाकहंगनेसमेटी
नेअंतरहंगेसस्वरूपेजरहे॥हावेतेअंतरहंगसस्वरूपतेकीयेप्रकारेजाणीयेहा
वेतेकहीएछीयेजे॥अंतरहंगसस्वरूपतेसंकल्परहीतसुधस्वरूपेजरहे॥अनेपो
तेपोतानेजजांणेजेपरतोतीसमेटकरोछे॥ताहारेबाकहंगेसुजांणवानुरहु॥माटे

अंतरहंग सस्वरूपेजरहे ॥ वलीकोईप्रकर्तनासीधांतवालाकेहैसैजेतमारक
 त्रापणतेसमेयेप्रकर्तजरह्याकेनही ॥ हावेतेकहीपेछीयेजेकर्तनाक्रतपणानु
 बाऊहंगजेहुतेअंतरहंगनेवीषेबीजगरुपेथेनेरेहेछे ॥ पणकर्तकरीनेसस्वरु
 पेरेहेतांकत्तहिंगतेभुलीनथीजता ॥ जेपोतेप्रागलकशुहुतेनेहनुपाद्युकरखुछे
 तेस्मरणसमरतांकर्ताअंतरमेथीवीसरजननथीथता ॥ माटेसदायकालकर्त
 मेकर्तपणुछे ॥ छेछेनेछेज ॥ तेजंसकोईखेतीनाकरनाराखेतीलेईरहीनेपोताने
 धेरथोडाकदीवसवेशीरेहेछे ॥ पणतेखेतीनाप्रकर्तनाकेहेवाय ॥ वलीकोईह
 धीयारबांधीसुत्रीकेहेवाताहोयतो ॥ तेहथीयारउतारीनेबेसतोतेहेणेकाईअ
 सुत्रीनाकेहेवाय ॥ वलीत्रीजुट्टांततेजेकोईमजुरमजुरीकरीनेरात्रीयेपोताने
 घेरप्रावीनेवीरंमखायतेणेकायमजुरनांमनामेर ॥ एप्रकारेनीजकरताप्रकर्त
 पणनकेहेवाय ॥ अनेवलीकोईमातुश्रीनेपांचदशबालकमीटांथेनेआरबलपरमां

१॥ मरतां मरतां छेले वारे एकली मातु श्रीरही तो पण ते हेने जल मवं ऊन के हे वाय
ते प्रकारे श्रष्टी नो ले हे थये कर्त्ता ते अक कर्त्ता न के हे वाय ॥ माटे अक कर्त्ता तो के हे ने के हे
वाय ॥ जे प्राय अंत ने मध्य मही को ई काले कष्टु करु न होय ॥ अने करे ई नही ते हे ने
कर्त्ता कहीये ॥ अने जो कर्त्ता मे करवा पण तु वी सर जंन पण थ ई जाय तो फेरी करवु हो
यतो सांणे थाय ॥ ते माटे ते होने प्राय स क्रत स्व राज करुणेश केवल कहीये ॥ हावे ए
नी ज करताना पंच वी शेषण नो अर्थ कही ए छीये जे प्राय के हे तां ते जे प्रथं मपो ते ज
हुता ॥ अने तार पे हे लु वी तु को ई नु तु ॥ ते माटे ते हे ने सर्वनी प्राय कहीये छीये ॥ ते हे
पुमां ए ते जे जंम रवगा कार सुं न्य पे हे लु को ई नही हुतु ॥ पण सुन ते प्राय नु खरु पण जां
ए वी नु जडने जड जछे ॥ अने प्राद करता तो सजा एने सचे तछे ॥ अने स करता ते जे
अएनी प्राय ले ई ने वी श्व च रा च र घा टां ना ते घा टां मे रे हे ना रा अं शाना कर्त्ता पो ते जछे
जे प्रथं म सर्व घा टां ना वी जगना करता को ई बी जानुं ता ॥ जे सर्वना करता पो ते जहुता मा

ते हीने सकृत्तीवी शेषण संभवेथे ॥ अने हावे स्वराज के हेतां तेजे ॥ अंतंत ब्रह्मांड
 नि अंतत देवजी बाजी जंतनी ॥ आद्य लेईने पोताना हुक मथकी जवरतेथे ॥ जे आद्य
 अंत मध्यने चराचरने वीषेबी जो कोइ हुकमीने अमली नथी ॥ अने वली स्वराज
 के हेतां जे पोते पोताने स्वथकी ज हुकमीथे ॥ पण कोइ नो आपे लोनथी माटे ते हीने
 स्वराज कहीये ॥ अने हावे करुणेश ते जे पोते सर्वजीवांने मोक्ष आपा प्रसांणे कोइ
 ते हे नो गुणमांनीने सन्मुख नथी रे हेता ॥ तो होय पोते सर्वनुपालण पोक्षणने संभा
 लक सां जायथे ॥ अने वली सर्वदेवमे जे देव प्रदकी वीभूती वालाथे ॥ ते अत्यंत वीभू
 ती नाजीवां उपर करुणा करेथे जे सुर्य ईडादी कषवननी आद्य लेईने ॥ ते ही पण क
 रुणा पो ना हुकं सपोते जब कशी शक साथे ॥ ते सर्व करुणा यो नाई शपोतेथे ॥ माटे ते
 हीने करुणेश कहीये छीये ॥ अने हावे केवलते जे पोताना संकल्पना जे जे पदारथ क
 साथे ॥ ते तेवल पोखीने क साथे ॥ पण पोता मेवल नथी जे पोते तो बल रहितथे ज ॥ ते

हेतुदृष्टांतकहीएषीयेजेजमकोईप्रस्त्रीसारेजलमतोडीसुतरकांतैछे॥तेसुतर
नेवीशेअनेकेआंटीयोनीवलदेछेतेपोतानेहाथेकरीनेदेछे॥पणतेहाथनेएके
ईआंटीनीवलनथीपेठो॥तेजेप्रकारेनीजकरतारेपणसर्ववीश्वतेवलपोखीने
रच्युछे॥पणपोतेतोवलरहीतजरेहेछे॥वलीकेहेनीपेरेजेजंमकुलालचाकनेफे
रवीनेअनेकपात्रवलघालीनेकरेछे॥पणपोतानाहाथनेवलथतो नथी॥तेमक
रतापणपोतानासंकल्परूपीकरेकरीनेसर्ववीश्ववलभरीनेकरेपणपोतेतोव
लरहीतजरेहेछे॥तेमाटेतेहोनेनहीवलताहारेतेहेनेकेवलकहीयेछीयेजेहा
वेएटलावीशेषणसेहेवृत्तमाननामनाएकआद्यकरताजछे॥माटेतेहेनेएकअदे
तनीजकरताकहीयेछीये॥हावेअदेतकेहेतांतेजेप्रकृतीपुरुषनीआद्यलेईने
अणुभरवस्तुनवीनकरेएहेवाकोईबीजाकर्त्तानथी॥तेसामाटेजेप्रथंमनीजक
रतानाकरेलासंचनापदार्थवीस्तारथयांजायछे॥तेमाटेकरतापखेतोएकअदेतस

स.भा

२८

क्रता स्वराज करुणेशकेवलजधे ॥ हावे एहेवा अद्वैत अकर्मवसकती स्वराज करु
 णेशकेवलनु अस्थान धां मते कां हां हशे ॥ इती श्री ही ती यो नी ज करताना मवी शे
पण पु करण संग ॥ २ ॥ हावे नी ज करतानु ना मते क ह्यु पण केवलनु धां मते कां
 हां हशे ते की मजां णी ये ॥ अने ते करताना करत नो वी स्तार ते के ट ला क सुधी हशे
 अने पछे करताना करत वी नुरे हे ते सु हशे ॥ अने ते हे नो अंत ते के ट ला क सुधी
 जां णी ये ॥ हावे ते क ही ये छी ये जे पंच भु त प्र क्र ती पुरु ष ते ष ट पार श नी आ छ ले ई ने
 करतानी प्र का श बु ल् ल वृ ती नो प्र का श जां हां ल गी पो हो चे ॥ तां हां सुधी करताना
 करत नो फे ला व पण तां हां सुधी जां ण वो ॥ अने ते उप रां त प छे करताना करत वी नु
 रहे ते तो नी र स त्व सुं न्य ज रहे ॥ ते जे अ वी का स सु त्प नो अंत जन थी ॥ जे कां हां सुधी
 हशे ॥ अने हवे करतानु अस्थान ते जे कर्ता ना करत ना वी स्तार ना चो तर प नी आ
 छ ले ई ने ते हे नी मध्ये करतानु स्थान जां ण व ॥ अने ते म ध्यां त अ स्थाने करतानी रा

जमान्तरहीनेसर्वश्रीनाअनंतवैशटनीनीघाराखेधे॥अनेजेजेहेनांजमसु
क्रीतजोईनेफलआप्याजायधे॥अनेपोतेतोसाक्षीरूपरहीनेजेजेहेनांकर्म
होयतेतेहेनांभुक्तमानकरावेअनेपोतानेतोसांमानवीशेशअंशकरावी
धेकर्मनाफलआपवापरवेअदकाओछाकोईप्रेयनथी॥अनेवीशेशअंश
कराधेतहीपणसांमानअंसांनेसुखपमाडवा॥नेनयंताशखवानाहुकंम
आपवासारुकसाधे॥पणतेवीशेशपरवेइकेरतानेप्रीयेअप्रीयेनथी॥साम
टेजेवीशेशकसाताहारेतेहोनेसांमानअंसांनीबरदाशशखवानुसुषुधे
एहलेवाहालपणपरवेतोवीशेशसांमानअंशकरतानेबराबरीजधे॥पणस
र्वअंसांमहीकर्तानेअतीप्रीयेतेसर्वपदार्थांनाकर्मफलसुखनोत्यागकर
नि॥एकनीजकरतानुजअनीनथईनेआराधनकरेतेजसर्वअंशकर्त्ताकर
तानेवलभअंशधे॥तेसामाटेजेअनेकप्रकारनाईश्वर्यदीव्यसुखछोडीनेनीज

करताने जस मर्षण थै रहे ॥ ताहार ते करताने प्रीयेकी मन लागे ॥ तेमाटे एक
 अनि नदा सवी त्रेक सर्व प्रंश करताने सांसांन जछे ॥ माटे अनि नदा सांने
 सर्व सुख तजीने एक कर्तनु जथै रहेवु ॥ पछे जे अनंत ब्रह्मांडना करतानी जे हे
 नी उपररी ऊहोय तो बीजा अनेक अल्प ते सुखने सुकरवुछे ॥ हावे ए प्रकारे स
 व प्रंसांनी संभाल राखनाश करताते पोताना अनंत ब्रह्मांडनी मध्ये जर ह्याछे
 पण कोरि वेद पुराण शास्त्रनी साक्षी वीनाते अनंत ब्रह्मांडनी मध्ये करतो नकी
 मजांणीये ॥ हावे ते कहीये छीये जे ॥ जंम कोरि ते जवंत मणीने आकाश मे अधर
 राखीये तो तेहे तो प्रकारे सख घले चोत्र पसरखोजथाय ॥ पछे ते चोत्र पना प्रका
 शना अंतने मध्ये जमणी होय ॥ ए प्रकारे करतानी प्रकाश ब्रह्मवृत्तीनी मध्ये जक
 त्तिपणछे ॥ हावे ए मणीनु दृष्टांत तेजांण परवे अजांणने जड एक देशी जक हसुछे अ
 निकर्त्ता तो सजांणने सर्व देशीछे ॥ अने मणी तो प्रकारे पण एक लो जड वत जर

हे अने करता तो पोतानो पुकाश होय तो हां सुधी पुकाश ते वी शे न वी न वी न अष्ट
करी सके ॥ वली बीजु हटांत ते जे कंद मुलने वेली जाती वी ना जे टली दी रघ वृक्ष
ना बीजग जल पृथ्वीने जोगे उगीनी कलीने सफुरण थया पीछे सारव्या ना अंत
ने अधो भागे जो तां अने मुलना अधो भागना अंत थी उरध भागे जो तां बेहया
साना पुष्टी पणाने अंत तां हां वृक्षने सफुरण करवानु बीजग जम होय ते ज प्र
कारे कला कि त्रिनि सफुरण नी मध्ये जां एवा ॥ अने वली सर्व विन सपतीने अं
त्य जाती नी अद्य ले ईने ॥ सर्व ना बीजगना अंकु रते बीजगनी मध्ये जरे हे छे ॥ ते
सामाटे जे बीजगना अंकु रतो करता ना अंसां ने रे हे वातु भो वं न छे ॥ ते माटे सर्व
अंकु र बीजगनी मध्ये रह्या छे ॥ हावे ए करता ना अंशाने रे हे वा ना भो वं न ते जे अं
कु र बीजगनी मध्ये की म रह्या हशे ॥ हावे ते कही ये छी ये जे ॥ अंसां ना कला पोत
ना क्रतनी उपाधी ना फेला वनी मध्ये रह्या छे ॥ ते माटे पोताना अंसां सारु पण बी
जगनी मध्ये ज भो वं न र च्छे ॥ अने अंश पण पोताना पीतानु जो ई ते बीजनी मध्ये

रहेछे। वली प्रापणाशरीरनेवीषेदशइडीयोमेजंमरसनानेनेत्रज्ञानइडीयोमेवी
 शेषे। जंप्रकारेप्रथंमरसनायेकरीनेतोसर्वशरीरनीबीजीइडीयोनेतत्वांनुपे
 सणकरेछे। तेहीपणबत्रीशीनीपंगतीनेमुखनीबीचेजरहीछे। अनेवलीनेत्रे
 करीनेसर्ववीश्वनुदृष्टापणुथायछे। तेमाटेनेत्रनीदृष्टीपणनेत्रनीमध्येजरहीछे
 एप्रकारेसर्वेसरीरइडीयोनोंअधीपतीकर्त्तानोंअंशजेप्रापणुप्रापतेहीपण
 बुद्धरुंधनेवीषेसहस्रदलकमलनीबीचेजरहुछे। अनेहावेप्रापणुप्रापतेसे
 हेस्रदलनीबीचेकीमरहुछे। हावेतेकहीयेछीयेजेसहस्रदलकमलतेअष्टीना
 नरमादाबीजगनीभोमकाछे। एप्रकारेपंडपंडप्रत्येअल्पज्ञेसुक्ष्मपदार्थानाबी
 जगजांणवा। एमप्रापणुप्रापणपणअल्पज्ञेजछे। माटेअल्पज्ञेअल्पज्ञबीजगनी
 अष्टीमध्येरहुछे। अनेवलीहीरामांणकनीआद्यलेईनेरतननीपजेछे। तेहीपण
 पासांणनेप्रासपासराखीनेजनीपजेछे। एप्रकारेजेजेथीअधीकईशिवरीयेवांन
 छे। तेतेपदार्थानाबीचेजेरहेछे। हावेप्रथंमरसनामुखनीबीचेरहीछे। तेमाटेसर्व

देहई डीयोपोक्षणकरेछे ॥ ते प्रकारे करतापणमध्येरह्याछे ॥ ते श्रष्टीनुपोक्षणकर
वासारू ॥ अने सुरतीपणनेत्रनीबीचेरहीछे ॥ ते सर्वपदार्थकार्यनेजोवासारू ॥ ती
मकर्त्रीपणबीचेरहाछे ॥ ते सर्वश्रष्टीनाअंसांनाकर्मधर्मनेपापपुंत्पुंजोवासा
रू ॥ अनेवलीअंशकमलदलनेवीचेरह्याछे ॥ ते सर्वदलमेतरमादानाबीजग
नेसत्यायेकरीनेवधीपमाडीनेपकवकरवासारू ॥ तेमकरतापणसर्वनीमध्येर
हीनेअनंतबुलांडनेवधीपमाडीनेपरीपकवकरवासारूरह्याछे ॥ अनेवलीसर्व
नातनुनेवीषेदशप्रकारनावायुमेप्रणयेमवायुतिस्वसरीरनाडीयोनीमध्येजर
होछे ॥ तेसामाटेजेसर्वदेहई डीयोपवननाडीयोनुकारणछे ॥ माटेमध्येरेहेछे ॥ ते
मकरतापणसर्वश्रष्टीनुकारणछेतेमध्येरेहेछे ॥ अनेहीशमांणकबीचेरहाछे ॥ ते
पोतानीक्रांतीछपाडीनेराखवासारू ॥ अनेजेकोईरखपकरसेतेआवणीछेदीनेले
से ॥ अनेकर्त्रीपणमध्येरहाछे ॥ तेपोतानीगतीछपाडीनेजरहाछे ॥ पछेजेकोईकरता
नोरखपकरशेतेनीजन्यायेकरीनेअतीअधीकारीपणेअनीनेथेनेअनीतआवण

स. भा. ३२
धेदीनेजांणरी॥ तेजअंशनीजकरतानेप्रीयलागसे॥ पणकरतानेएहेबुनथीजेकोई
मुनेनजांणेतोसारु॥ जेपोतेतोअंसांतेमलवासारुवाटजोईनेजरहाछे॥ पणपोताने
वीशेषणसोधीकाढीनेअंशअंशनीमेलेजेमलेतोपोतेदरसवासावधानजछे॥
हावेएप्रकारेएटलेदृष्टांतेकरीनेकर्त्तपणकर्त्तानास्फुरणतीमध्येजरहाछे॥ हा
वेएहेवाकरतासर्वतीमध्येरहाथकासर्वअंसांतारगरगनेचगचगनीजांणेतो
तेमाटेजेजेहेनीकरणीप्रमाणेजाईनेमसारोदेवासारुनीजकरतामाहावीचसणेतो
अनेकोईनासुक्रतदुक्रतरतीमात्रेईकरतानेअजाणनथी॥ तेसामाटेकर्त्तितोअ
नंतदृष्टीमांननेअनंतअगंमगतीवालाछेजेतेथीसुअजांणुरहे॥ माटेएप्रकारना
करताअनेकवीशेषणसेहेबुतमांनकरीनेदरसाव्याजेतेहेनोनीसंकरिनेजोतांअ
तरमेदृष्टेनेपछेबीजांअनेकशास्त्रनासीधांतअवीलोकीनेजोतांतेहेनेवीशेएप्रका
रनाकरतात्यावीकनेवीशेषणसेहेबुतमांननावुणव्याहोयनेनालरव्यामेआआ
होयतेतेशास्त्रनेपुराणनासीधांतपतीवीनासुसकजांणवा॥ तोतेसुसकसीधांत

नेसांभलतां सुन फोमलेते सांभलीये अनेजो कदाची कने सर्वनेली धे देषा देषी सां
भलवुपडे तो कर्त्ता वीनुसी धांत अंतरसे साचु करीने ना घालीये अने बीजां अने कभज
न स्मरणने साधन कर्त्ता रही तछे ॥ ते तो पदाथनि फल प्राप्ती ना छे ॥ पण तेथ की करता
तो बीजोग नामटे ॥ ने परमपद पण नामले ॥ माटे करता तो बीजोग मटाडवा लायकने
परमपद पमाडवा लायक एक परमगुरु जछे ॥ अने परमपद ते पण कर्त्ता लुधां मजछे ॥
ते जाहारे कर्त्ता ने समजाय ॥ ताहारे ते धांम मेजवाय ॥ अने बाकी तो देव जनना धांम
से फल भुक्त मांन क र्त्ता जायने अहीना अहीजरहे ॥ ते माटे आपणानी ज कर्त्ता ने मल
वानो खप करी तो परमगुरु तेजे कर्त्ता ना परमवीशेश अंश जांणवा ॥ ए प्रकारे कर्त्ता नि
धांम अनंत ब्रह्मांडने मध्ये जांणवु ॥ इती श्री स करत्ता धांम वर्णन प्रकरण नाम त्रि
ता ॥ ३ ॥ हावे वली कोई के हे शीजे ए तो प्राकृत वांणी नु सुप्रमांण छे ॥ माटे व्याकरण देव वांणी
वांणी की ममांनी सकाय ॥ ए हेवु जो को हो तो सांभलो जे प्राकृत तेजे सर्व वांणी नी श्री
एते परा वांणी जांणवी ते परा वांणी नु कर्त्ता प्राकृत जांणवु ॥ अने व्याकरण ते तेथ की

वेनेप्रसवयथयानीकरणतुजांणवु॥ तेषेलीवैखरीवांणीनिवीवेजांणवु॥ तेषामा
 टेजेप्रथंमबालकनेपरावांणीथकीप्राकृतनेजबोलेषे॥ तेषरावांणीथकीप्राकृत
 तेकीमजांणीयेहावेतेकहीयेषीयेजेप्राकृततेपरानुक्रततेवैखरीजीभ्यायेनबोलाय
 अनेव्याक्रणतेजीभ्याहोवतालुकानेनासायेवायुनुरुंधनकरीनेवायुनीकीरणेप्र
 सवकरातुव्याक्रणजांणवु॥ तेजमघासनुतरणतेघासनुकीरणवतघासनेषेवटज
 रेहेषे॥ तीमवायुनुषेवटतेवैखरीतेथकीकीरणनीकसेतेमाटेव्याक्रणतेवैखरीवां
 णीयेजांणवु॥ अनेप्राकृततोपराथकीउत्पंनथैलुतेवैखरीवांणीनाव्याक्रणथकी
 तुंसकीमजांणीये॥ तेमाटेप्राकृततेव्याक्रणतुबीजगजांणवु॥ अनेपरावांणीतेमुख
 प्रणयंमजांणवो॥ तेप्रणयंमरूपीपरानुक्रततेप्राकृतजांणवु॥ हावेप्रणयंमरूपीप
 रानुक्रततेप्राकृतकीमजांणीए॥ हावेतेकहीएषीयेजे॥ प्राकृततेजेजीभ्याहोवनामरे
 डकरावीनाएकलेप्रणवेजउच्चारणथायतेप्राकृतजांणवु॥ तेअणसमऊणबालक
 लबालवतेबीजगरूपेमुखप्राकृतजांणवु॥ अनेतारपीषेजांहांसुधीजीभ्याहोवतालुका

नेनासाये प्रणवनाकबजनी करणेवीनाबोलेतेहीपणप्राकृतजाणवु॥ तेमाटेप्राकृत
ततेव्याक्रणनुबीजगजाणवु॥ सामाटेजेप्राकृततेनीजचेतंननुअंगीकृतछे॥ अने
व्याक्रणतेपरचेतंनथीअध्यासकरेलुछेतेजांहांसुधीअभ्यासरखेतांहांसुधी
रहेनहीतरतोबीसरजनंनथेजाय॥ अनेप्राकृततोअभ्यासकरावीनुपणरेहेछे
तेसामाटेजेप्राकृततेनीजचेतंननुअंगीकृतछेअनेव्याक्रणतेपरथकीईडीयोनु
अंगीकृतछेतेईडीयोअल्पज्ञेछे॥ तेअभ्यासरखेतांहांसुधीरहेनेनहीतरतोबी
सरजनथाय॥ अनेप्राकृततोशरीरनासर्वज्ञचेतंननुअंगीकृतछेतेकीमवीसर
जनंनथेजाय॥ वलीकोईकेहेसेजेप्राकृतमेतोअज्ञानछे॥ अनेव्याक्रणमेतोज्ञानछे
हावेतेज्ञानतेशुनेअज्ञानतेशु॥ हावेतेकहीयेछीयेजेअज्ञानतेजेकशीमतलबनु
पदार्थप्रारोपणकरावीनाबोलेतेजांणवु॥ अनेज्ञानतेजेनीजमतलबनुपदा
र्थप्रारोपणकरावीनेबोले॥ तेमाटेबालकनुपणप्राकृततेरोवु॥ तेहीपणदरद
इःखसुधाकेमातुश्रीरुपीपदार्थनुप्रारोपणकरीतेजरोवेछे॥ तेहीपणअज्ञानन

जांणवु॥ अने व्याकरणपणकशुपदार्थ आशेषण करीने जबी लेछे॥ हविते पदार्थ
 ते बे प्रकार ना जछे॥ ते कीया कीया जे कहिये छीये जे॥ एकपे हे लुपदार्थ ते नीज करता
 जे सर्वनुकारण॥ अने बीजुपदार्थ ते नीज करता नुक्रत॥ एउभये पदार्थ कह्याते हे
 मेजे वांणीने बीषे॥ बीजकर्तारुपी पदार्थ नुवर्णविआवेते वांणी व्याकरण होके प्रा
 क्रत होपणते वांणी बीजगसोती सजीवंत जांणवी॥ अने जे वांणीमे नीज करता
 नुवर्णविना आवेते तसा पदार्थ नुजवर्णव होयते ते वांणी व्याकरण होके प्राक्रत हो
 यतोपणते वांणी नीबीजिसुसक जांणवी॥ हावेते हे नुदृष्टांत कहिये छीये जे॥ जंमको
 डी नुवर्णव व्याकरणे कसु होयने पारसनुवर्णव प्राक्रते करु होयतोपणते हे नो अ
 र्थबीचारतां तो प्राक्रत नो पारशजंमभारे नीकसे॥ अने व्याकरणी कोडीते को
 डी नो जमालनी कसे॥ तो व्याकरण नुअदकापणते शुरुहु॥ जे कोडी नो पेशोयनउ
 पजे॥ अने वली बीजुदृष्टांत कहिये छीये जे कोई परदेशपती वृत्तास्त्री नो पुरुषग
 या होयतो ते देश नुव्याकरण वदेवणविकरीये तो होयते स्त्रीते कुणकां मनुछे॥ अने

प्राकृतकोईपोतानापतीतीखबरकहेतोतेकांमनीछे॥तेतेहेनुश्रवणकरवु॥
एपतीवीनानुव्याकरणहोयतेकांमनुतेहेनेनही॥तेमाटेकरतानापदनावर्णववी
नानुव्याकरणहोयतोहोयपणपतीवृत्ताजेपरमेश्वरनाजनतेहेनेसुकामआवेछे
जेप्राकृतथीअदकुकरिजांणे॥तेमाटेजेवांणीमेसीधांतमोटुहोयतेमोटीवांणीजे
एवी॥वलीकोईकेहेशेजेव्याकरणतोदेववांणीछे॥एहेवुकेहेशेतोजेवांणीतोजी
नमेजेदलीसमऊणहोयतेहेवुजतेबोलीसकेतोज्ञानीथकीदेवमेशीअदकीस
मऊणछेतेमोटुबोल्याहशेजेदेवनुचरीत्रचिनक्रीयाक्रमतोज्ञानीनाकरतांघण
कनीचांछे॥माटेतेवांणीपणतेप्रमाणेजबोल्याहशेकेनही॥तेमाटेदेवनुसमऊवु
नेमोटापणतेज्ञानीथीअनही॥तोतेदेवांनीवांणीतेसीधांतेशीअदकीहशे॥तो
देववांणीनुअदकापणहमनेनादेखाडशे॥वलीव्याकरणतेदेववांणीकोहोछो॥ते
पणदेवनालोकनुबोलेवेदवमेप्राकृतजछे॥तेप्रकारेसर्वदेशनुन्यारुन्यारुबोले
वतेपोतपोतानादेशनप्राकृतजछे॥तीमव्याकरणपणदेवलोकमेदेवनप्राकृतज

जांणवु॥ पण सर्ववाणीनु सीधांततेजे बोलीमि पदार्थनो अर्थसमजवोछे॥ तेत्तेजे
जेहेनादेशनुबोलवुतेतेहेनादेशांमेसर्वेइसमजायछे॥ तोव्याकरणनुतेसुअर्थपरवे
अधीकपणुछे॥ माटेकार्यपदार्थपक्षेतो प्राकृतसुलभछे॥ वलीकोईकेहेसेजेपदा
र्थनाअर्थपरवेप्राकृतसुलभहोय॥ तोव्याकरणतेबुहमथनवालुसांनीदोस्तीकरु
हशे॥ हावेतेकहीयेछीयेजेसर्वदेशदेशनीबोलीन्यारीन्यारीछे॥ जेआदेशनुबोलवु
पेलादेशमेनासमजे॥ अतेपेलादेशनुबोलवुआदेशमेनासमजाय॥ ताहारेजेजेहे
नादेशनुशास्त्रतेतेहेनादेशधीबीजादेशमेनाप्रवर्ते॥ ताहारेकोईवीचक्षणआचा
रजपुरुषसर्वदेशदेशनाप्राकृतवाणीनाथापेलापदार्थनानांमसर्वेइभेलाकरि
तेतेहेनुव्याकरणीमुछे॥ ताहारेतेलेकरीतेएकदेशनुशास्त्रसर्वदेशनेवीषेप्रव
र्ते॥ पणतेसर्वदेशदेशनाप्राकृतबोलीनोनामानोआसेलेइनेजव्याकरणकरुछे
तेमाटेआद्यप्राकृततेव्याकरणनुबीजगजांणवु॥ तेपणएकदेशनुबोलवुसर्वदेश
मेप्रवर्तविभृत्यलोकनाआचारजेजुक्तीकरीछे॥ पणदेवतातीबोलेलीएवांणी

नथी ॥ अने जो कदाची कदेवनी बोलेली वाणी होय तो ते देवना एक देशनी ज होय
अने व्याकरण मे तो सर्व देशनी बोली नो समुह छे ॥ अने वली जो देव वाणी ज के हे शो
तो सर्व देशना प्राकृत जो ईने पण देव बोल्या होय तो पण प्राकृत नो आशे ले ईने
ज करे ली जांण वी ॥ माटे जे ते हे वाणी ये पदार्थानो अर्थ समज वो छे ॥ तो ते पदार्था
नो अर्थ समजा परवे प्राकृत थी व्याकरण मे सुझाद का पणु छे ॥ माटे जे ते वाणी ए
पदार्थानो अर्थ नुकां म छे ॥ ते के हे नी परे जे को ईता ड बे वानी आ छे ले ईने असु
धवृक्षनी सारख्यानी अंधांणी ये चंद्र माने देखाडे ॥ तो होय पण चंद्रमा साथे जका
सुहृत् ॥ अने वली चंद्र न सरुतरुनी आ छे ले ईने उत्तम वृक्षनी सारख्यानी एधां
णी ये चंद्र देखाडे तो होय पण चंद्र देख्यानी जमत लबुहती ॥ पछे सुभ असुभव
सुनु चंद्रमा जो तां सुझाद कु ओ छे ॥ माटे व्याकरण ने जो अर्थ के हे शो ने प्राकृत
ने असुध के हे शो तो तमेशाब्दना सीधां तने नथी जांणता ॥ अने नसा शब्दने जसा
धीतांणी छे ॥ ते माटे तमे नो के हे वा छे जे तं म पो पट सब जसाधी जांणी छे ॥ पण श

स.भा.

३६

बुनासीधांतनेनासमजे॥ तीमत्तमेपणतेसरषाजघो॥ तोतमेनीजकरतानाअ
 नुभवनासीधांतनेसुसमजीसको॥ माटेआमाहारुबोलवुतेसर्वसीधांतनेवा
 क्रणतुनीजबीजकारणछे॥ सामाटेजेअमाराबोलवामेत्यायसहीतनीजक
 रतानुवरणवछे॥ तेमाटेअमारुबोलवुतेसर्वअरवीलाबुंल्लअहीनीवांणीनु
 कारणछे॥ जेरखेप्राकृतजोइनेपाछाभागता॥ तोतमोनेनीजकरतानाघरनु
 ठेकांएबीजीजायगेनहीजडेतेआमाटेजेतमारीसर्वेइवांणीयोनासीधांतनेजो
 इलीधांछे॥ जेतहेमेएकेइनीजकरतानेअंगीकृतलागेएहेबुनथीसामाटेजेतमे
 तोनीजकरतानाकरतनापदार्थसर्ववांणीयोनेवीषेसाध्याछे॥ पणनीजकरता
 नेनीसेकरीनेवांणीमेनथीवर्णव्या॥ सामाटेजेसगुणवर्णव्युछेतेतोकरतानाक
 रतनुछे॥ अनेनीरगुणअकत्रिविरणवकरुछे॥ तेतोप्रकाशवतकरतानीसम
 सक्तीवकरुछे॥ पणनीजकरतानुकांइयेइनथीवर्णविकरुतेप्रकारेतीमनां
 भजनसमरणनेसाधंननांकर्मपणनीजकत्रितेअंगीकृतनथीथतो॥ तेजाहा

रेजेवाणीनाथापनकरेलाभजनसमरणनेकर्मनीजकत्तीनेअंगीकृतनथा
यतोतेदेववांणीहोयतोहोयपणमनुशनाकरतांकतीएजांणवी॥तेमाटेआक्र
णहोकेप्राकृतहोपणजेवांणीसेसीधांतमोटुहोयतेवांणीग्रहणकरवी॥हविते
सीधांतमोटुतेजेवांणीसेनीजकरतानुथापनहोयतेजसीधांतमोटुजांणवु॥ते
सीधांतनुवणविअमेपणसर्वदेशमेप्रवर्तैएवुआक्रणमेपंचमवेदसुक्ष्मसक्र
तबीजबोलाछेये॥तेसर्वनेप्रबालबुधनेसमऊमेनाआवे॥माटेएकदेशीतेमे
नोअर्थआसेकहीसमऊवीयेछीये॥अनेतेवीनाबीजीअनेकवांणीयोडाहा
पणचतुरेनेलावणतानीभरेलीयोछे॥तेसर्वेईईतीहासकरवानीयो॥पणपोता
नानीजकरतानेअंगीकृतकरीनेहेतुउपजावेएहेवीयोनही॥तेजंमकोईनगरना
यकाअतीसेलावणताडाहापणनेबोलकीवीश्वमोहीतकरेएहेवीहोय॥पणपती
बुताजेवीनही॥नेतेहेनीहोरपणआवेनही॥सामाटेजेपतीबुतातोथोडांबचनबो
लेपणपतीनेअंगीकृतथेनेपतीनेरीऊवेछे॥ताहारेतेहेनेपतीपोतानीमांनीनेपा

लणपोक्षणकरेछे॥ अनेवेस्यातोअनेकप्रकारनुईतीहासबोलीनेरीऊवेछेपण-
 कीयोपतीपोतानीमांनीनेधणीयातुकरे एप्रकारेनीजकरतापतीनाथापनवी
 नानीवांणीनाकर्त्तानेकुणपोतानोमांनीनेसाहाय करीतेमोक्षपमादशे॥ तेमा
 टेएहेवाजीवतेसदायकालनीधणीयासरखाभवमभटकाकरे॥ पणकोकालेप
 रणांमेनही॥ माटेपतीवीनानीवांणीनासुस्कज्ञाननेप्रकर्त्तानावचनसांभलीते
 तेहेनेवीरवासेनारखीठीथैरेहेशे॥ अनेजोतेहोनाकहातेवीस्यासेरेहेस्योतोदेह
 नेअतेपाछापसाशे॥ हावेतेकेहेनीपेरेजेपेहेलेअसाडमहीनानेवरसातेकोईख
 डहलोतरुकरीनेवाटेजायछे॥ तोरस्तामेएककरतज्ञीमोचीनीतुमलीपडीहती
 तेहेनेप्रोथेतेहेनीजीवअवगतीयोथईनेवेशीरहोतातेपेलापेडेनकेहेवालाग्यो
 जेभाईतुमाहारीसेवाकरीनेवेशीरेहेने॥ हावेतोवरसातनहीवरसेमाटेशांनीदोसा
 मेहेमत करीमरेछे॥ पछेतेहेनावचनउपरखेतीवाडीनांकमछोडीदेईनेवीरवा
 सरखीनेतेहेनीसेवाकरवालागो॥ ताहारेपेलोखेडकेहेजेहेतुमलीआतोवरसा

तवरसतोदेखायछे॥तेताहारेपेलीतुमलीकेहेजेतुवरसातनेवरसतोदेखेशजन
हीएणेवरसेकांईपाकवातुनथी॥माटेतुसर्वभ्रांतीमुकीदेईनेमाहारावचनउपर
दृढराखीरेहे॥पछेतेषेदुवरसातनीभ्रांतीमुकीदेईनेबेशीरहो॥पछेवरसाततोव
रशीनेपरीपुर्णपकव्युनसर्वलोकतवांअंअखईनेकलीलकरवालाया॥ताहारे
पेलेखेदुजेतुमलीनेपुष्टुजेहेतुमलीतुतोकेहेतीतीनेवरसातनहीवरसेनेपाक
सेईनही॥अनेआतोवरशीनेपरीपुर्णविरसपकव्युताहारेपेलीतुमलीकेहेजेहंती
करतलीतुमलीष्टु॥तेएहेवांजकांमकरुष्टु॥पणसर्वकर्मछोडीनेतुमाहारेवीश्वा
खेरहोती॥पछेतुमलीतुएहेवुसांभलीनेखेदुनेकेहेवांपस्तावोधयोहशे॥एप्रकारे
बुल्लज्ञानांवाहीतज्ञानसांभलीनेवीस्वासेरेहेसोनेपरमेश्वरनुभजनसमरण
छोडीदेशोतीपेलाखेदुनाजेवोपस्तावोधशेतेमाटेनीजकर्तानासंजुक्रवीनाबीज
वहीतज्ञाननाकर्तातेजेजीवांनेकर्मथीनेकरताथीवीमुखकरनारानेकरतलीतु
मलीसरषाजजाणवा॥वलीबीजदृष्टांतकहीएछीयेजेकोईबेपुरुषपरदेशजेनेमो

स.भ.

॥ ३६ ॥

रिलाकत्तीवीनाकेकत्तीनीकरेलीअवधीवीनाकोईभोगीसकेनही॥अनेवली
करतानीबंदगीनेभक्तीवीनाआपोआपज्ञानपांमीनेमोक्षथायतोकरतानाक
सानुनेकरतातुसुमाहात्मरुह॥तेमाटेकरतानीभक्तीकरतांकरताशीकीनेक
त्तीनाकसावीनाकोईथीतरणुपणहालीनवसके॥**इतीश्रीसंस्कृतशुक्रतवांग**
तुसीधांतअंगः॥४॥ताहारेहावेवलीकोईकेहेशेजेआगलमोटामोटाआचा
रजनीआद्युलेईनेअवतारदीकथेगया॥तेअनेकप्रकारनापरचाकरीगयाजेके
टलाकमुवासजीवंनकसानेकेटलाकलुलापांगलानेअंधातेहाथपावनेआं
ख्योआपीगयातेकीमआपीगयाहशे॥अनेतमेतोकहनुजेकरतानाकसावी
नाबीजाथीतरणुयनाहाले॥ताहारेतेणेपरचाकीमआपाहशे॥हावेतेकहीएछी
येजेभाईअमेपणएहेवुतेग्रंथांनेवीखेकहीगयाछीये॥पणतेहेतोअभीप्रायक
हीयेतेसुणोजेआजगतनेवीवेचारप्रकारनाजीवछे॥तेकीयाकीयातेकहीएछी
एजेएकतोजगनासुरजीवबीजोतेममेप्रजीव॥अनेत्रीजोतेअर्थाअथीजीव॥

अनेचोथोतेवीसइजीवि॥हावेएच्यारप्रकारनाजीवतेएकत्रयकीसदृष्टांतेजाणोए
हावेतेकहीयेछीयेजे॥जंमएकजलथीचारवस्तुनीपजीजेएकप्रपोत्ये॥बीजु
तेलुए॥त्रीजोतेकरो॥चोथुतेमोती॥एच्यारवस्तुमेप्रपाटोतेजगनासुरजीवजां
णवो॥अनेमीवुतेममोक्षुजीवजांणवो॥अनेकरोतेअथान्प्रथीजीवजांणवो
तेमोतीतेवीषइजीवजांणवो॥हावेतेहेमेजीजासुरजीवतो न्यावसहीतक
रतासंमंधीज्ञानसुणतांमेजचेतीनेसरणआव्यो॥पछेतेहेनेकरतानीभक्ती
जेरीतेकहीतेरीतेकरवालागे॥अनेममोक्षुजीवनेतोदोस्तीकरीनेतेहेनीसा
थेएकताथेनेधीरेधीरेपरमोधकरतांगलीनेसरणआव्यो॥तेहेनेपणकरता
संमंधीभक्तीमेवलगाडो॥अनेअथान्प्रथीजीवनेतो जन्ममरणनेचोराशी
नेनरकनोभयदेश्वाडीनेगलव्यो॥ताहारेतेगलीनेशरणआव्योतेहेनेपणक
रतासंमंधीभक्तीआपीनेवलगाडो॥पछेताउपरंतवीषेइजीवनेतोएत्रेण
प्रकारनाज्ञाननीआद्यलेइनेबीजाअनेकप्रकारेसमजाव्यो॥पणकोईकेई

स.भा.

४०

प्रकारेनासमजाप्रनेप्रमारीपासेपणनाआवा ॥ अनेअलगानेअलगारहा ॥
 ताहारेअमेपेलात्रेणप्रकारनाहरीजनांनेकहसुजेअमारीपासेतोएलोकआव
 तानथी ॥ ताहारेतेलोकोनेतमेसमजावीनेअमारीपासेलावो ॥ तोतेलोकोने
 अमेहरेकप्रकारेसमजावीनेपसुखरखाजंगलीनेमांणसनीहारमेआणी
 ये ॥ पछेन्यावसहीतनीजकरतानेप्रोलखावीनेतेहेनीभक्तीकरवीये ॥ ता
 हारेतेसमजेलालोकजेहरीजन ॥ तेजेनेतेहोनेबोधकरवालाग्या ॥ ताहारेजंग
 लीसाकुटएहेवुबोलाजेतमारागुरुतेशुकोईनामुवाजीवताकरेछेजेकोई
 खुलापांगलान्प्रधानेहाथपावकेआंख्याआपेछे ॥ जेअमेतेमनेमांनीये ॥ नेते
 मनेशरणआवीये ॥ अनेवलीतमारागुरुतेपणखायछेपीयेछेनेआपणसुख
 जछेकेनही ॥ माटेकशोकपरचोदेखाडेतोअमेमांनीयेएहेवुतेलोकसर्वबोलता
 हवा ॥ सामाटेजेतेमेंअंतरज्ञानतोछेनही ॥ ताहारेतेउपरलेदेहेतेशुअदकुदेवीने
 मांने ॥ एहेवुपेलेहरीजनेअमोनेआवीनेकहसु ॥ ताहारेअमोनीजकरतानीअसु

तीकरीनेकरतानीआग्यामागताहवा॥जेहेकरतापैलाचारप्रकारनाजीवते
तमाराउपजावेलाहता॥तेहेमेत्रेएप्रकारनाजीवतेतमारास्वरूपनेनेतमारा
मांहांतानेजांणताकरा॥पणएकप्रकारनाजीवतोअमारीपासेपणआमान
हीतोतेहेनेकंसकरीनेसमजावीयेनेतमनेओलखावीये॥अनेषानपांनतो
तेहेनेतमारेसरखुआपवुपडेछे॥अनेतेतमनेतोओलखतायनथी॥तोतेहेने
तमारेउपजावीनेपालणपोक्षणकरातीसीमतलबपोहोची॥अनेतमारीमोहे
दमनेमांहांताप्रमाणे॥तेनीतोतमारेगणतीगणनायनथीपणहृतमारीनीजअं
गीकृतमाहाद्यअंशथु॥तेमाहारेतमीनेओलखाव्यावीनाकीमचालेअनेमने
पणतमेअग्याकरीनेभवनेवीषेवठव्योछे॥तेमेपणतमारीसीमतलबसाधी
तेमाटेतेजीवांनेतमनेओलखाववा॥अनेओलख्यापधीचाहेतमकरो॥पण
तमारीमांहांतानेतोजांणेश्वरा॥तेमाटेआग्यामारीनेएजकुहुष्टुजेएलोकतोप
रचाथुकीजमांनेछे॥पणतेपरचाआपणहुकंसवीनाबीजेतरणयनाहालीसवे

स.भा.

॥४१॥

ए प्रकारे असे पण अस्तुती करीने करतानी आग्या मागिने ते प्रमाणे कर्तनी का क
रा व्याथका परचा संते ग्रंथां मे लखीने पेला समके लाहरी जनां मे आपता हवा ॥ प
णते परचा नुसां न अमारे सांथे लाधुन थी ॥ सामारे जे परचा तो करतानी पासे ज
करा व्याथे ॥ तो आपणे सांथे शी दली धा जोई ये ॥ पछे ते ग्रंथ पेला साकुट लोकोने सं
भला व्याता हारे ते साकुट लोको ए सांभलीने भाव उपजोने अमारी पासे आववाला
ग्या ॥ पछे ते जीवांने हेत करीने पासे बेसारीने थोडे थोडे बोध करतो सांडोतं मतं म
ते जीवांने अमारी उपर हेतु उपजवाला गु ॥ सामारे जे ए तो जडुहता पण पेला परचा
उर मे जांणीने भाव उपजावे छे ॥ पछे अमारी साथे ते जीवांनी हुता साची बेबी ॥ प
छे ते जीव अमारी साथे अंतर खोलीने वातो करवाला ग्या ॥ जे हे स्वांमी तमो तो कोई
अकल पुरुष अवीना सी छी ॥ तारे अमे कहु जे हे भायो ए हे वा अमने तमे की मजा
एया ॥ ता हारे ते लोक के हेवाला ग्या जे हे माहारा जात मे तो घणं कनां कारज कसां
जे मुवां मनुष जीवांने घणं कने हाथ पावने आंछो आपीयोने ए हे वां बहु जणां

तांकारजकरांछे॥माटेएहेवांकांमतेमोटापुरुषवीनाकीमथाय॥पछेतेसर्वलो
कोनेअमेएहेबुकह्युजेएमनुअमेतोकांईकसूनथी॥अनेएतोपेलाहरीजनंये
अमारीउपमाकरीनेतमीनेकह्युहशेपणएहेबुअमेनथीकरू॥ताहारेसर्वेह
रीजनकेहेवालाग्याजेमोटापुरुषतेकीमकेहेजेअमेकरूछे॥माटेमोटापुरुष
तोपोतानीकीत्रिपोतानेमुखेनाकरे॥पणअमेकीमजुगमांनिये॥एप्रकारे
अमेनानाकेहेताजईएतंमंतंमएमनेवीषेदृढकरताजाय॥अनेजाहारेअम
रेवीषेदृढकरताजाय॥अनेजाहारेअमारेवीषेजीवपतीतीआंणीनेदृढय
ताताहारपछेतेजीवांनेअमारेबोधकरतांफाल्युजेपछेअमेजेजेज्ञानकरीये
तितेसाचुजमांनीलेनेचीतवंनकरीनेसमऊवालाग्या॥हावेतेजांणवालाग
जेतेसारअसारसाचनेजुगअनेवलीनीत्यानीत्यवीवेकजेआतेनीत्यव
स्तुअनेआतेअनीत्यवस्तु॥जेआतेकरताथकीजनीपजेछे॥अनेबीजाथकी
वनीपजे॥अनेकरताआपेजजेहेनेहाथकरावेतोतेथीनीपजीसकेपण

अनेवलीकोइनेराधीपतीराजानेमाहावीकटवकोदेशजीतवाहोयतोहरकप्र
 कारनाछलकरीनेजजीतेछे॥ पछेतेवंकादेशनेअनेकप्रकारनाअन्यानेकुभंड
 छेडावीनेराजात्यायनीतीमेवत्तविछे॥ ताहारेसर्वलोकसुखपांमेछे॥ तेसुख
 पांमीनेसर्वेईलोकसरकारनेआसीसदेछे॥ पछीतेआसीसेकरीनेपेलाछल
 छेदरतोदेशतराधीपतीनेएकेईनवरहे॥ पछेपोतानीजयथईनेअमलनीवधि
 पांमतीजाय॥ पणजोत्यायेचालीनेजगतनेसुखवत्तविनेतेहेनुराजघणाकक
 लपीचे॥ अनेवलीत्यायेचाल्याथकीनेरहीतनेसुखपमाड्याथकीराजनीसक
 त्तिनेसोभाघणीचाले॥ अनेसोभानेसकीतिरियेराजकरानुफलजांणवु॥ जेजेहे
 एआलोकनेपरलोकमेजेहेतोजशरहे॥ तेजशथकीजेलोकमेजायतेलोकमे
 तेहेनेआदरमांतनेसुखआपे॥ तेजमाटेराजानुतात्वरीयेएजछेजेताडसहीत
 त्यायेचालवुनेरहीतनेपालवीतोराजकरानोदेशनलागेनेपरमेश्वरराजीरहे
 अनेजाहारेप्रभुराजीरह्याताहारेएहेनेबीजशुजाईएछीये॥ तेमाटेरायनेप्रजाने

दुःखनादेवु ॥ अने जो प्रजा अती से दुष पां मे तो ते दुःखने ली धि प्रजा तो एको थै जाय
अने जाहारे प्रजा तो एको थाय तो राज भंग करे अने जाहारे राज भंग थाय तो ज
गत बहु ज दुखी थायने एक बीजाने लुंटी खेने उजड करी तां खे ॥ माटे राजाने
जगत तो एको नाथ वा देवो ॥ सा माटे जे एको थये तो जगत लुंटे ने उजड थै जाय ॥ अ
ने जाहारे जगत तो भंग थाय ताहारे परमेश्वरने पोतानो माहाद्य अंश मो कलीनेने
मेशखावतां घणुक पेट न पडे ॥ ते जाहारे परमेश्वरने पेट न पडे ताहारे ते कर तां जे रा
जातुराज हमणे चालतु होयनेने मेशखी सकें तो घणुक सारु ॥ जे परमेश्वरने अम
न पोचे ॥ हावे एटला प्रकारने न्यावे जो तां राज पदमीनी ईश्वरी ये घणी कमोटी छे पण
जो अमेक ह्युते प्रकारे करी जां ए तो जे राज्य नु राज करेने परमेश्वरनो मोक्ष पण पं
मे ॥ माटे ए प्रकारे न्याय चलवीने जगतने पालण करीने सुखी राखवा जो गतो एक
राज पदमी जछे ॥ दोहाः ॥ तबते सीख सकल वीधी राजरीतनकी सोय ॥ भीन भीन क
री भाखे ह्यु अर्थ सिहीत गती मोय ॥ १ ॥ जक कवज करनन जीनु पालन करनत गाज ॥

अलबलकीकलकहीतंस ॥ लहेसोराजधीराज ॥ २ ॥ खरीपतनेमुखयोकीयो ॥ हे
 नरपतममतुल ॥ जबतेराजकरनजीतु ॥ कीनेहमर्थप्रमुल ॥ ३ ॥ कुलराजनजेह
 अवनके ॥ ओरुईश्वरअवतार ॥ परमगुरुसीरसवनके ॥ सीषदेवनअधीकार ॥ व
 तदधीतायजुगजाहेर ॥ सकलमर्मगतीसार ॥ राजरीतरजतजसबे ॥ कीनेहकुवे
 रयोकार ॥ ४ ॥ इतीश्रीराजनीतीदेखावंनपरमगुरुप्रतीपादनकोअंग ॥ ६
 इतीश्रीसक्रतपरमप्रकाशमणीभाष्यग्रंथसंपूर्ण ॥ समाप्तः ॥ ॥
 ५ श्रीसतकेवलपरमगुरुभ्योनमः ॥ अथअहेताहेतनरवेदचंतामणीग्रंथ
 प्रारम्भ ॥ श्रीप्रथमपुरेशसकत्तिसरजंन ॥ आपसबंनकीसीय ॥ जीनकेसुधसंछ
 पेअश्वीलकुलउपजायेहसबकोय ॥ १ ॥ तीनुअनुकरमकरतकेकारन शीतसक
 लततवेतु ॥ जेहीजमहयेमाहाअश्वीगतसे ॥ तेहीजनावुहहेतु ॥ २ ॥ प्रथमआघ
 धुकारधुन्यमे ॥ आपसकेलरहाई ॥ माहासुंन्यमेसुंन्यसुंन्यगत ॥ उतईतकोहनयाई
 ३ ॥ तेहीखदनककोटीकल्पमही ॥ हवीतवहेजवीलाखा ॥ आपनेआपकेनाजनरणी